

Taloudenhallinta osana kokonaisvaltaista hyvinvointia

Jenni Jekkonen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Amk-opinnäytetyö

2022

Tiivistelmä

Tekijä(t) Jenni Jekkonen
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Taloudenhallinta osana kokonaisvaltaista hyvinvointia
Sivu- ja liitesivumäärä 55 + 5
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka hyvin nuoret aikuiset osaavat hoitaa talouttaan. Tarkoituksena oli saada kattava kuva nuorten aikuisten taloudesta sekä selvittää heidän taloudenhallintantaitojaan. Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoille.</p> <p>Opinnäytetyön kirjallisessa katsauksessa käydään läpi talouteen liittyviä käsitteitä ja tutustutaan siihen, mitä kaikkea kuuluu taloudelliseen osaamiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös selvittää, miten omaa taloudellista osaamista pystyy parantamaan. Tutkimuksessa perehdytään opiskelijoiden taloudelliseen tilanteeseen ja selvitetään, mitä mieltä opiskelijat ovat taloudellisesta osaamisestaan. Tutkimuksessa on myös selvitetty, että millaisia psyykkisiä vaikutuksia rahavaikeudet tuovat opiskelijoille. Kyselytutkimuksen perusteella on hankittu laaja kuva nuorten taloudenhallinnasta.</p> <p>Tutkija päätyi aiheeseen, koska hän on havainnut, että taloudenhallinnasta puhutaan liian vähän. Viime vuosien aikana on alettu puhumaan rahasta enemmän, mutta auttaako se, jos rahaa ei osata käyttää? Miten taloudenhallintantaitoja opettelemalla voisimme ennalta ehkäistä talousvaikeuksia?</p> <p>Tutkimus on suunnattu nuorten talousosaamisesta kiinnostuneille. Tutkimusta voidaan käyttää taloustietämyksen lisäämisessä nuorille. Tuloksia voidaan myös hyödyntää koulujen opetuksen suunnittelussa.</p>
Asiasanat Taloudenhallinta, nuoret aikuiset, taloustaidot, säästäminen, sijoittaminen, talousosaaminen

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimus	3
1.2	Opinnäytetyön rakenne	3
1.3	Peittomatriisi	4
2	Mitä taloudellinen osaaminen on?	5
2.1	Taloudenhallinta	6
2.2	Talousosaaminen	7
2.3	Taloudellinen hyvinvointi	8
2.4	Talousosaamisen opettaminen kouluissa	10
2.5	Mun talous -verkosto	11
2.6	Säästäminen	12
2.7	ASP-säästäminen	13
3	Sijoittaminen	15
3.1	Tuotto	15
3.2	Korkoa korolle	16
3.3	Asuntosijoittaminen	17
3.4	Rahastosijoittaminen	19
3.4.1	Osakerahastot	19
3.4.2	Yhdistelmärahastot	20
3.4.3	Indeksirahastot	20
3.4.4	Etf eli pörssinoteeratut indeksiosuusrahastot	21
3.4.5	Erikoisrahastot	21
3.5	Osakesijoittaminen	21
4	Tutkimuksen toteutus	23
4.1	Tutkimuksen vaiheet ja aikataulu	23
4.2	Opinnäytetyön riskit	24
4.3	Tavoitteet ja rajaukset	26
5	Tutkimustulokset	27
5.1	Sukupuolen merkitys kyselyn vastaamisessa	27
5.2	Vastanneiden ikäjakauma	28
5.3	Vastaajien aikaisempi koulutustausta	29
5.4	Opiskelijoiden velkaantuminen	30
5.5	Kuukausittaiset säästösummat	30
5.6	Kiinnostus sijoittamista kohtaan	31
5.7	Eri sijoitusmuotoihin sijoittaminen	32

5.8	Raha-asioista tiedon saaminen.....	33
5.9	Koetaanko taloustaitojen opettaminen tärkeäksi kouluissa?	34
5.10	Kokemus omien taloustaitojen riittävydestä	35
5.11	Vastaajien kokemus omasta taloudenhallinnasta	36
5.12	Millaisia psyykkisiä vaikutuksia taloudellinen tilanne tuo	37
5.13	Rahan riittämättömyyden vaikutukset elämäntyytyväisyyden tunteeseen	38
5.14	Vastaajien erilaisten taloudenhallinnan keinojen käyttäminen.....	39
5.15	Tutkittavien haaveet omistusasunnosta.....	40
6	Pohdinta	42
6.1	Tutkimuksen tulokset omien pohdintojen kautta	42
6.2	Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotukset.....	48
6.3	Luetettavuus tutkimuksessa.....	48
6.4	Opinnäytetyön ja oman oppimisen arviointi	49
Lähteet	52
Liitteet	55
Liite 1. Saatekirje.....		55
Liite 2. Tutkimuskysely		56

1 Johdanto

Taloudenhallinnasta on tullut vuosien aikana todella tärkeää. Nykypäivänä on paljon erilaisia luontarjoajia ja luoton ottamista markkinoidaan mukavana sekä helppona keinona saada lisää rahaa. Millaisia vaikutuksia taloudenhallinnan käyttäminen tuo elämään? Millaisia psyykkisiä vaikutuksia epävarma taloudellinen tilanne tuo? Miten voisimme toimia, jotta erilaiset taloudelliset tilanteet eivät vaikuttaisi meidän elämämme muihin osa-alueisiin?

Nykypäivänä kuluttajilla on kymmenittäin erilaisia keinoja maksaa ostoksensa. Tuotteen voi maksaa osamaksulla, laskulla, luottokortilla, kulutusluotolla sekä eri yritysten tarjoamien ”joustavien maksutapojen” kautta. Kaiken voi saada heti, eikä maksuista tarvitse murehtia. Luottojen hankkimista markkinoidaan helppona, nopeana sekä hyvänä keinona saada tuotteet maksettua, vaikkei kuluttajalla olisikaan kyseisellä hetkellä varaa ostamiseen.

Miten lainan ottaminen on vaikuttanut Haaga-Helian ammattikorkeakoulun tradenomi opiskelijoiden taloudelliseen tilanteeseen? Entä millaisilla keinoilla opiskelijat pitävät huolta omasta taloudestaan? Tässä opinnäytetyössä on selvitetty opiskelijoiden taloudenhallinnan keinoja sekä sitä, kuinka moni opiskelija säästää tai sijoittaa.

Opinnäytetyön teoriaosassa on tarkisteltu taloudenhallintaan liittyviä yleisiä termejä sekä taloudenhallinnan eri menetelmiä. Taloudenhallintaa on määritelty erityisesti säästämisen, sijoittamisen sekä lainanoton näkökulmasta.

Työssä on haluttu tuoda esille säästämiseen sekä sijoittamiseen liittyvää sanastoa, sekä tietoa mahdollisimman selkeästi sekä tavalla, jota on helppo ymmärtää. Usein sijoittamisesta puhuttaessa käytetään vaikeata termistöä, joten sijoittamisesta on saatettu luoda kuva, ettei sitä voi osata tehdä ja että sijoittamisen oppiminen olisi jotenkin ylivoimaisen haasteellista. Työssä on haluttu tuoda asiat mahdollisimman helppolukuisella tavalla esille, jotta teksti olisi mahdollisimman helpposisäitä. Aineistoa kerätessä työssä otettiin myös huomioon se, että mitä yksinkertaisempaa ja helppoymmärteistä teksti on, niin sitä enemmän siitä on apua ihmisille, joista osa on varmasti todella tietoisia säästämisestä sekä sijoittamisesta, kun taas osalle ihmisistä aihe voi olla vieras ja tutkimuksessa kerrottu tieto uutta.

Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena eli määrällisenä tutkimuksena. Tutkimuskysely lähetettiin 1 000 Haaga-Helia ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijalle. Tutkimuksessa haluttiin selvittää opiskelijoiden taloudenhallinnan tapoja sekä stressaavan taloudellisen tilanteen vaikutuksia opiskelijoiden henkiseen hyvinvointiin. Tämän tiedon saamiseksi tutkija loi 15 kysymyksestä tutkimuskyselyn, missä keskitytään taloudenhallintaan, säästämiseen sekä sijoittamiseen.

Tutkimuksessa saadut tulokset ovat koottu kaavioiksi, sekä niistä on enemmän tietoa opinnäytetyön kohdissa 7 ja 8. Tutkimuksesta saatu tieto onkin todella mielenkiintoista sekä osa tuloksista onkin yllättäviä.

Työn teoriapohja on erityisesti luotu henkilöille, keillä on sijoittamisesta sekä säättämisestä vähän tietoa. Teoria osuudessa haluttiinkin tuoda esille sijoittamisen aloittajalle tärkeitä terminologiaa sekä kertoa mitä on sijoittaminen. Työssä olevat muut kohdat ovat suunnattu taas ihmisille, jotka haluavat tietää enemmän taloudenhallinnasta. Työstä saadaan paljon tärkeää informaatiota liittyen nuorten taloudenhallintaan, sen takia työ on myöskin merkityksellinen kaikille nuorten kanssa työskenteleville. Työn on luotu varsinkin ihmisille, kenellä on oman talouden kanssa haasteita, sillä työhön on luotu keinoja, mitkä auttavat taloudenhallinnassa. Opinnäytetyön teksti on haluttu tuottaa mahdollisimman helppolukuisesti, jotta mahdollisimman moni henkilö ymmärtäisi tekstin sisällön.

Olen itse ollut nuorempana impulsiivinen ostaja ja tällöin käytin kaikki rahat heti, mitä olin saanut. Menin nuorena jo töihin ja tein pitkää päivää sekä otin paljon työvuoroja. Asuin silloin vielä vanhempieni luona ja silti tuntui, ettei rahat riitä mitenkään. Kun muutin omaan asuntooni 19-vuotiaana, niin oli pakko opetella taloudenhallintaa, jotta töistä saadut rahat riittäisivät. Olenkin nykyisellä hetkellä tyytyväinen omaan taloudenhallintaan ja haluan tuoda oppeja myös muille.

Taloudenhallinnan avulla ihmiset pystyvät olemaan tietoisia omista tuloistaan ja menoistaan. Säättäminen auttaa taas äkillisten yllättävien kustannuksien tullessa. Näin kustannukseen on pystynyt jo etukäteen varautumaan ja yllättävät menot eivät kaada koko taloutta.

Itselläni on todella paljon rauhallisempi sekä varmempi tunne elämästä, kun ei tarvitse stressata mitä, jos jokin asia menee rikki, niin mitä sitten teen. Nyt itse tiedän, että jos jokin asia menee rikki tai muuten tulee jokin yllättävä meno, niin pärjään kyllä taloudellisesti. Itselleni tieto on erityisen tärkeä, koska se tuo itselleni mielenrauhaa sekä luottamusta siihen, että pärjään vaikka mitä sattuisi. Koenkin tällaiset ajatukset todella tärkeiksi oman psyykkisen hyvinvoinnin kannalta.

Opinnäytetyön seuraavissa kohdissa 2, 3 ja 4 käsitellään taloudenhallintaan liittyvää terminologiaa sekä tutustutaan aiheeseen teorian pohjalta. Kirjoitelman teoriaosuudessa esitetty tieto perustuu kirjoihin, artikkeleihin, opinnäytetöihin sekä erilaisten rahoituspalveluiden verkkosivuilla tuotuun informaatioon.

1.1 Tutkimus

Tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää, miten taloudenhallinta vaikuttaa opiskelijoiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Osatavoitteena oli tutkia, miten opiskelijat hoitavat omaa talouttaan. Tutkimuksessa selvitetään myös sitä, millaisilla eri tavoilla opiskelijat säästävät tai sijoittavat. Lisäksi tehtävänä on selvittää, että ovatko opiskelijat kiinnostuneita taloudenhallintaa liittyvistä aiheista.

Opinnäytetyön kirjoittaja on itse ollut joskus todella impulsiivinen rahan käyttäjä, mutta jossain vaiheessa hän oppi säästämään sekä elämään omien varojensa mukaan. Kirjoittaja huomasi omassa elämässään todella paljon positiivista hyötyä taloudenhallinnasta ja hän koki tämän hyödyn olevan suurimmalle osalle Suomen kansalaisista saatavilla. Taloudenhallinta on tuonut suurta helpotusta, mielenrauhaa sekä toivoa kirjoittajalle. Näiden ajatuksien perusteella kirjoittaja halusi myös tuoda omaa ”taloudellista heräämistä” myös muidenkin tietoisuuteen. Opinnäytetyö on tehty myös innostamaan muita ihmisiä tarkkailemaan omaa talouttaan. Työn tarkoituksena on saada konkreettisia tuloksia taloudellisten tilanteiden vaikutuksista psyykkiseen hyvinvointiin liittyen.

1.2 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö alkaa johdannolla, jossa käydään läpi sitä, miksi tutkija päätyi kirjoittamaan juuri taloudenhallinnasta osana kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kappaleessa keskitytään myös tutkijan omaa näkökulmaa aiheeseen liittyen sekä perusteluita aiheen valinnalle. Johdannossa kerrotaan myös opinnäytetyön päätavoite sekä osatavoitteet. Seuraavassa opinnäytetyön osiossa käydään taloudenhallintaan kuuluvaa teoriapohjaa läpi. Kappaleet 2–3 käsittelevätkin taloudenhallintaan liittyviä käsitteitä sekä erilaista tietoa useista eri kirjallisuuden lähteistä. Kappaleissa käsitellään taloudenhallintaa, säästämistä, sekä sijoittamista helppoymmärteisellä tavalla. Teorian jälkeen on luotu teorian yhteenveto, johon on tiivistetty teoriassa tuotu tieto suppeampaan kokonaisuuteen. Opinnäytetyön lukuprosessissa on siis mahdollista hypätä suoraan teorian yhteenvetoon ja silti saada hyvä käsitys opinnäytetyön sisällöstä.

Työn seuraavassa kappaleessa 6 käsitellään kysymystutkimuksen toteutusta, kun taas kappaleessa 7 käydään läpi kyselytutkimuksesta saatuja tuloksia. Kyseisessä kappaleessa tulokset ovat tuotu esiin puolueettomasti sekä tosi asioihin perustuen. Työn viimeisessä kohdassa 8 tutkija on koonnut omat johtopäätöksensä saatuja tuloksien pohjalta. Kappaleessa käsitellään myös tutkimuksen luotettavuutta sekä käydään tuloksia läpi opinnäytetyön teorian kautta. Kohdassa 8 käydään läpi myös kirjoittajan opinnäytetyöprosessia sekä hänen omaa kokemustansa opituista asioista opinnäytetyöprosessin aikana.

1.3 Peittomatriisi

Tavoitteet	Tietoperusta	Kyselylomakkeen kysymykset	Tulokset
Päätavoite: Millaisia vaikutuksia taloudenhallinnalla on hyvinvoinnin näkökulmasta?	2.3, 3	12,13	6.12, 6.13
Miten opiskelijat hoitavat omaa talouttaan?	2.2, 2.4, 3, 3.1, 4, 4.1, 4.2, 4.5	4, 5, 6, 7, 10, 11, 14	6.4, 6.5, 6.6, 6.7, 6.10 6.11, 6.14
Ovatko vastaajat kiinnostuneita taloudenhallinnasta?	2, 2.2, 3, 4	5, 6, 7, 8, 9, 14	6.5, 6.6, 6.7, 6.8, 6.9, 6.14
Millaisilla tavoilla opiskelijat säästävät sekä sijoittavat?	3, 3.1, 4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.4.1, 4.4.2, 4.4.3, 4.4.4, 4.4.5, 4.5	5, 7, 14, 15	6.5, 6.7, 6.14, 6.15

2 Mitä taloudellinen osaaminen on?

Rahaan liittyvät asiat ovat suomalaisten arkielämässä yksi suurimmista murheista. Myös parisuh-teissa raha on yksi yleisimmistä riidanaiheista. Talouteen liittyvät haasteet ovat ongelma sekä yksi-lötasolla että yhteiskunnallisesti. Talousongelmat pystytään useimmiten korjaamaan, mutta vii-sainta olisi toimia ennaltaehkäisevästi. Sen takia yksilöiden oma taloudenhallinnan ja sijoittamisen perusteiden ymmärtäminen olisi tärkeää. Kyseisiä taitoja tulisivat opettaa niin peruskoulussa kuin myöhemmälläkin ajalla ylemmillä koulutusasteilla. (Sammalisto & Asunmaa 2021,15)

Varsinkin sijoittaminen on kannattavinta mitä nuorempana sen aloittaa. Korkea korolle – ilmiö onkin sijoittajan tärkein keino. Talousosaaminen on nuorille erityisen tarpeellista koska, nuorena tehdyt hölmöilyt voivat vaikuttaa oman taloudenhallintaan useammankin vuoden ajaksi esimerkiksi luotto-tietojen menettämisenä tai ulosoton asiakkuutena. Kaupustelijoina on myös iso joukko epäeetti-sesti toimivia myyjiä, jotka yrittävät käyttämään hyväksi kuluttajia, jotka eivät ole täysin tietoisia heille myydyistä tuotteista, ja sen vuoksi uskovat kierot myyntikikat. (Sammalisto & Asunmaa 2021,15)

Osuuspankin Median tarjoamassa artikkelissa käydään läpi suomalaisten velkaantumista luotto-korttivelkojen osuudelta. Luottokorttivelkojen kanssa painiva ei ole yksin, sillä Suomen Pankin tilas-tojen mukaan suomalaisilla kotitalouksilla oli vuonna 2017 kulutusluottoja 15,2 miljardin euron ar-vosta. Jos summa jaettaisiin jokaiselle suomalaiselle, olisi velkaa 900 euroa jokaiselle. Yhdeksi suosituimmaksi tavaksi luoton saamiselle on muodostunut pankkikorttiin yhdistetty luottokortti. Luottokorteissa muutaman tuhannen euron lainasumman vuosittaiset kustannukset vaihtelevat kuudesta prosentista kuuteentoista prosenttiin. (OP Media 2018)

Pennanen 2018 väittää kirjassaan, että tavallisen suomalaisen oman talouden tietoisuus on todella huonolla tasolla. Hän kertoo, että on harvoin kohdannut henkilöitä, kenen kanssaan pystyisi juttele-maan talouteen liittyvistä aiheista järkevällä tasolla. Hän pohtiikin kirjassaan, että jos tavallisen kansalaisen taloudellinen tietämys on huonolla tasolla, niin eivät asiat voi olla paremmin politiikan päättäjien kohdalla. Kunnallispolitiikassa, kuten myös valtakunnallisella tasolla on paljon päättä-jä, jotka eivät kykene hoitamaan omaa talouttaan. Kuitenkin he kokevat, että pystyvät päättämään meidän kaikkien yhteisistä asioista. Tämän perustelun takia ei tarvitse miettiä, että miksi yhteiskun-tamme taloudellinen tilanne on huonossa jamassa vuosi toisensa jälkeen. (Pennanen 2018, s.43–44)

2.1 Taloudenhallinta

Kuluttajaliiton artikkelissa Taloussuunnitelma ohjataan taloudenhallinnan keinoksi tulojen ja menojen seuranta. Tulojen ja menojen seuranta pidetään yhtenä merkittävänä taloudenhallinnan keinona, jolla pystyy selittämään käytettävissä olevan rahan määrän ja välttymään yllättäviltä tilanteilta. (www.kuluttajaliitto.fi)

Kun talousseuranta aloittaa, taloudellinen tilanne voi tuntua kaoottiselta. Voi tuntua, että kaikki rahat kuluvat heti, erityisesti jos laskuja on monelle eri yritykselle sekä laskut tulevat eriaikoihin kuukaudesta. Tähän kaaokseen tuo apua budjetointi (taloussuunnitelma), minkä tavoitteena on saada tulot ja menot tasapainoon. Jos tulot sekä menot muuttuvat paljon kuukausittain, niin tilannetta voidaan hallita ainoastaan luomalla kokonaissuunnitelma. Usein parhaiten oman talouden kokonaiskuvan pystyy käsittelemään, kun kirjoittaa omat tulot sekä menot paperille tai jonkinlaiselle sähköiselle alustalle. (www.kuluttajaliitto.fi)

Omaan taloudenhallintaan liittyy monia erilaisia tekijöitä, mitkä vaikuttavat oman taloudenhallinnan tunteeseen. Yleisesti taloudenhallinnan pidetään koostuvan rahankäytön suunnittelusta, säästämisestä sekä menojen ylös kirjaamisella. Tänä päivänä taloudenhallintaan kuuluu paljon muutakin, esimerkiksi ymmärrys verotuksesta, vakuutusmaksuista sekä liittymäsopimuksista esim. kuntosalipuhelinliittymä- ja osamaksusopimusten ehdoista (Kuvio 1). (oikeus.fi 2020)

Kuvio 1. Eri taloudenhallinnan keinoja

Sitran Juurisyysanalyysissa käsitellään taloudenhallintaa ja ylivelkaantumista sekä kerrotaan syitä taloudenhallinnan vaikeuksiin. Artikkelissa kerrotaan seuraavanlaisesti: henkilön omaan taloudenhallintaan liittyvät haasteet sekä nimenomaan elämönhallinnalliset haasteet liittyvät taloudenhallinnan vaikeuksiin. Edellä mainitut ongelmat vievät henkilöltä voimavaroja, jotka muuten voitaisiin käyttää raha-asioista huolehtimiseen. Pelkästään taloudenhallinnan ongelmat tekevät raha-asioiden hyvästä hoitamisesta vaikeatajuista sekä rahavaikeuksien avun hankkimisesta liian haasteellista. (Sitra.fi. 2019)

Sitran sivuilla taloudenhallinnalliset haasteet ovat jaoteltu kuuteen erilaiseen luokkaan.

1. Kasaantuneet elämän haasteet
2. Muutostilanteiden tuomat epävarmuudet
3. Kokonaiskuvan puuttuminen omasta taloustilanteesta
4. Heikko varautuminen äkillisiin ylimääräisiin menoihin
5. Talousvaikeuksiin apua on vaikeasti saatavilla
6. Uusien tuotteiden sekä erilaisten maksutapojen runsas mainonta ja markkinointi

Kyvykkyys hyvään elämönhallintaan kehittyy lapsuudessa sekä nuoruudessa. Erilaiset kasvatus-tyylit ja vanhempien malli vaikuttaa suuresti elämönhallinnan taitoihin. Mikäli vanhempien elämönhallinnan taidoissa on heikkouksia, niin heillä useimmiten on myös haasteena mahdollistaa lapsilleen tasapainoinen kehitys, mikä luo jalustan lasten elämönhallinnan taidolle. Erityisen vahingollista nuorten resurssien kehittymiselle on päihteidenkäyttö, pitkäaikaistyöttömyys, vaikeat sairaudet, vanhempien riidat sekä taloudenhallinnalliset ongelmat. (Sitra.fi. 2019)

Nuorten henkilöiden talouden- ja elämönhallinnan keinot eivät ole vielä niin karttuneet, kuin aikuisilla. Elämäkokemus tuo lisää talouden- ja elämönhallinnan keinoja. Oman taloudenhallinnan keinoja vähentää myöskin henkilön mielenterveydelliset ongelmat sekä erilaiset riippuvuudet esimerkiksi peliriippuvuus. Myöskin erilaiset henkilön persoonallisuuden piirteet, kuten lyhytpintaisuus, heikko itsekuri, totuttu ylikuluttaminen sekä liialliset riskienotot, voivat vaikuttaa henkilön talouden- sekä elämönhallintaan negatiivisesti. (Sitra.fi. 2019)

Huomattava riskinä nuorten taloudellisille haasteille ovat huono koulutustausta sekä perheen huonotuloisuus. Moni vuotisten toimeentulo- ongelmien kertyminen sekä vaikeuksien siirtyminen aikuiselta lapselle, toisin sanottuna talousvaikeuksien ylisukupolvisuus on yksi talousongelmille vaikuttava tekijä. (Sitra.fi. 2019)

2.2 Talousosaaminen

Talousosaamisen käsite pystytään käsittämään usealla eri tavalla, kun talousosaamisesta puhutaan kuullaan käytettävän erilaisia termejä. Kun vakiintunutta käsitettä ei ole, se voi vaikuttaa asian

ymmärrettävyyteen, tutkimiseen sekä käytyyn vuorovaikutukseen. Kansainvälisesti talousosaamisesta käytetään termejä financial literacy (taloudellinen lukutaito). Kun taloudelliselle lukutaidolle ei ole määriteltyä tarkkaa merkitystä, niin käsitettä käytetään useilla eri tavoilla myös eri maiden keskuudessa. Käytettyjä käsitteitä ovat

Taloudellinen tieto ja ymmärrys (Knowledge and understanding)

Talouuskoulutus tai -kasvatus (financial education)

Taloudellinen kyky (capability)

Taloudelliset taidot ja pätevyys (skills and competence)

Henkilökohtainen taloudellinen lukutaito

Kalmen ja Ruuskasen artikkelissa Suomalaiset pärjäävät taloudellisessa tietämyksessä ja käyttäytymisessä hyvin suhteessa muihin maihin on tutkittu 1477 suomen kansalaisen taloudellista osaamista. Tutkimus luotiin OECD:n aikaisimmin toteuttaman kyselyn perusteella. Kyseinen tutkimus toteutettiin OECD:n suositusten mukaan kasvokkain tapahtuvilla haastatteluilla. Osallistujien ikäkauma oli 18–92 vuotta. Vastaajista 74 % arvioi osaamisen olevan aika korkea tai korkea. (Kalmi & Ruuskanen 2016. s, 6)

Talousosaaminen on yksi keskeisimmistä tekijöistä taloudenhallinnassa. Nykypäivän yhteiskunnassa rahoitus- ja sijoitusmaailmasta on tullut aikaisempaa monimutkaisempaa, jonka vuoksi kansalaiset tarvitsevat lisää talousosaamista. Tähän tarpeeseen ei kuitenkaan ole pystytty vastaamaan talousopetuksen puolesta. Useimmiten lapsille opetetut taloudelliset taidot ovat vähäisiä ja on myöskin huomattu, ettei koulujen tuottama taloukasvatus ole riittävää. (Sitra.fi. 2019)

Aikuisten saama talouuskoulutus- ja neuvonta on ollut riittämätöntä. Nykyisissä koulutusmateriaaleissa olisi parannettavan varaa, joskin eri järjestöt tekevät tällä hetkellä tälle asialle merkittäviä parannustyötä. Toisin kuin monissa muissa maissa, niin Suomella ei ole kansallista talousosaamisen kehittämisstrategiaa. (Sitra.fi. 2019)

2.3 Taloudellinen hyvinvointi

Hyvinvoivalle taloudelle ei ole muodostunut vielä yleisesti käytettyä käsitettä. Eri tieteen aloissa tehdään tutkimusta taloudelliseen hyvinvointiin liittyen, mutta tutkimus on tällä hetkellä vasta tekoasteella. Sen takia ihmisillä on erilaisia mielikuvia taloudellisesta hyvinvoinnista. Yksi määritelmä kertoo taloudellisen hyvinvoinnin olevan mahdollisuuksia vastata kaikista sopimuksista ja tarpeistaan mukavasti, sekä tuomalla taloudellista joustoa tulevaisuutta ajatellen. Toinen käsite määrittelee taloudellisen hyvinvoinnin olevan ominaisuus ylläpitää tämänhetkistä ja tavoiteltavaa elintasoa sekä taloudellista riippumattomuutta, jossa ihminen pystyy täyttämään kaikki taloudelliset tarpeensa nyt sekä tulevaisuudessa. Tällöin pidetään osana taloudellista hyvinvointia sitä, että

pystytään tekemään itselle mieleisiä päätöksiä, jotka vaikuttavat elämän mielekkyyteen. (Hallipelto 2021,76–77)

Kyseisien määritelmien perusteella voidaan tuoda esille, että taloudellisen hyvinvoinnin termin tulisi sisällyttää seuraavat asiat: mahdollisuus selviytyä tämänhetkisistä sitoumuksista, olla mielekkäässä taloudellisessa tilassa, löytyä mukautuvuutta taloudessa sekä vapautta tehdä itselle mieluisia valintoja. Kyseistä hyvinvointia estää kuitenkin moni asia. Esteinä taloudelliselle hyvinvoinnille ovat esim. oma perhetausta tai tilanne, kansantalous, huono terveydentila, sosiaaliset suhteet sekä epävakaus kulujen muodostuksessa. (Hallipelto 2021,77)

Taloudellista hyvinvointia tavoitellessa koulutuksella onkin merkittävä vaikutus. Ennen kaikkea olennaista on tietoisuus taloudesta sekä vaadittavista taidoista omaa talouttaan kohtaan. OECD eli Taloudellisen yhteistyön ja kehityksenjärjestön mielestä talouskoulutus on menetelmä, missä opetellaan ymmärtämään rahoitustuotteita, taloudenkäsitteitä sekä riskejä. Näiden tietoisuuden lisäämisellä opetellaan tekemään hyviä päätöksiä taloudelliseen hyvinvoinnin lisäämiseksi. (Hallipelto 2021,77)

Koulutus onkin tapahtumasarjan tärkein tekijä sekä syy miksi talousosaaminen kehittyy. Talouskoulutuksen vaikutuksena onkin taloudellinen hyvinvointi. Voidaankin sanoa, että talousosaaminen tuottaa parempaa henkilökohtaisen talouden hallintaa. Taloudellinen hyvinvointi kuuluukin ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, mikä onkin keskeinen pyrkimys. (Hallipelto 2007,78)

Jenni Häikiön tutkielmassa Elämäntyytyväisyyden selittäminen: Työ- ja ihmissuhdetavoitteiden ulottuvuudet, taloudellinen tilanne ja aiempi elämäntyytyväisyys, käydään läpi taloudellisen tilanteen vaikutuksia elämäntyytyväisyyteen. Voidaankin käsittää, että taloudellinen tilanne vaikuttaa osassa määrin tavoitteiden eteenpäin viemiseen, koska vähäiset resurssit saattavat viedä päämäärästä luopumiseen sekä keskittymiskyky on pelkästään tärkeimmissä tavoitteissa. Kun taas henkilöllä kenellä on laajat resurssit, niin on myös helpompi ponnistella tavoitteiden vuoksi. Henkilöiden laajoilla resursseilla on myös positiivinen yhteys hyvinvoinnin näkökulmasta. (Häikiö 2007, s.7)

Kiinnostava huomio onkin, että hyväosaisuuden on huomattu tuovan lisäarvoa elämäntyytyväisyyttä koskevaan luokitukseen. Henkilön varallisuuden ja oman hyvinvoinnin kokemuksen välistä yhteyttä on kuvailtu johtuvan siitä, että ihminen kokee tekevänsä itselleen mielekkäitä sekä tarpeellisia asioita. Myös työskentely sekä toiminta ihmissuhteiden äärellä tuo ihmisille tunnetta omien arvojen mukaisesta toiminnasta. (Häikiö 2017, s. 7–8)

2.4 Talousosaamisen opettaminen kouluissa

Suomessa hyvin- ja pahoinvointia tuova pääasiallinen tekijä on koulutus tai sen puuttuminen. Viimeisten vuosikymmenien aikana hyvinvointi on parantunut suomalaisten keskuudessa, mutta myös polarisoitunut. Yhdistävä tekijä ongelmien kasaantumiselle on yleistä matalampi koulutus, mikä on taas yhteydessä heikompaan tulotasoon. Suomalaisessa yhteiskunnassa myös koulutus usein periytyy. Jos vanhemmat ovat korkeasti koulutettuja, niin sitä suurempi mahdollisuus on myös lapsilla kouluttautua korkeasti. Sama pätee myös matalamman koulutustaustan omaaviin henkilöihin. Tämä tarkoittaakin, että matalan koulutuksien omaavien vanhempien koteihin kertyy suhteellisesti enemmän pahoinvointia, näin myös syntyy nuoria, keillä on normaalia heikoimmat valmiudet voida hyvin. (Maunu 2014, s. 59)

Hallipellon mukaan valtakunnallinen koulutusjärjestelmä on ensisijainen reitti lasten ja nuorten hallitseva reitti talousosaamisen saamiseksi. (Hallipello 2021,368). Helsingin yliopiston uutisessa: Mitä taloudesta pitäisi oppia koulussa? käsitellään sitä, mitä eri alojen ammattilaiset ovat mieltä talousopettamisesta kouluissa. Artikkelissa on kuvattu Helsingin yliopiston kurssia, missä Suomen Pankin, kotitaloustietoon professori ja Takuusäätiön asiantuntijat ovat kertoneet opettajaopiskelijoille näkökulmia talouteen. (helsinki.fi. 2020)

Kotitaloustieteen professori Minna Autio kertoo artikkelissa, että oppilaiden olisi suotava oppia erottamaan sekä kyseenalaistamaan, sitä miten raha sekä talous näyttävät suuntaa elämässämme. Rahan käyttäminen sekä ansaitseminen pitääkin suurta osuutta identiteetissämme. Jopa pienet lapset haluavat joitakin erilaisia tuotteita, jo ennen kuin, osaavat edes puhua. (helsinki.fi. 2020)

Opettajaopiskelijat kokevat, että opettajat pystyisivät innostamaan lapsia ja nuoria taloudelliseen ajatteluun ja osaamiseen tuomalla opetukseen mukaan talous- ja kuluttajakasvatuksen aiheita sekä työkaluja niiden oppimiseen. Kiinnostusta aiheeseen voisi esimerkiksi lisätä miettimällä, että miksi jokin tuote tai palvelu on itselleen tärkeä. Minkä takia haluan uudempia vaatteita ja mistä tulee tarve lomamatkoille? Mitäs sitten, jos kyseisiin tuotteisiin tai palveluihin ei ole varaa? Mitä tarkoittaa taloudellinen eriarvoisuus? Ja mitä se tarkoittaa yksilötasolla, yhteiskunnallisesti tai luonnonvarojen suhteen? (helsinki.fi. 2020)

TAT on nuorten taloudellinen valtakunnallinen säätiö, jonka toiminnan päämääränä on, saada jokaiselle nuorelle innokkuutta työelämään sekä innostaa nuoria omaan taloudenhallintaa. TAT:in uutisessa: Kouluihin tarvitaan lisää talousopetusta (31.01.2019) kerrotaan, että taloustaitojen opettaminen on oppilaitoksissa tärkeää. Opettajista 94 % oli samaa mieltä aikaisemman väittämän kanssa. Kuitenkin vain alle yksi kolmesta opettajasta oli sitä mieltä, että koulussa saatu talousosaaminen on riittävää. Nämä tulokset ovat saatu Opettajien talousosaaminen 2019-

tutkimuksessa. Opettajista kuitenkin 78 prosenttia koki, että he pystyvät vaikuttamaan nuorten talousopinnollisiin taitoihin. (Talous ja nuoret TAT 2019)

TAT:in toimeksiannosta T-Media Oy toteutti vuonna 2018 Nuorten talousosaaminen tutkimuksen, johon vastasi 648 oppilasta. Tutkimus toteutettiin web-kyselynä ja kohderyhmässä oli yläasteen, lukion ja ammattikoulujen opiskelijoita. Tutkimuksen tulosten mukaan 90 % nuorista kokee, että koulun pitäisi opettaa talousosaamista. Vain yksi viidestä oppilaasta koki, että saa riittävästi opetusta taloustaidoista. Talous ja nuoret TATin johtaja Liisa Tenhunen-Ruotsalainen kertoo asiasta seuraavanlaisesti: ”Meidän tulee tarjota nuorelle mahdollisuus kartuttaa koulussa sellainen talousosaaminen, joka mahdollistaa hyvän elämän”. (Talous ja nuoret TAT 2019)

2.5 Mun talous -verkosto

Mun talous -verkosto on koontanut nuorten kanssa työskentelevät järjestöt, yritykset, oppilaitokset ja myös finanssialan sekä julkishallinnon toimijat yhteen. Tavoitteena on kehittää nuorten taloudellista lukutaitoa ja ennaltaehkäistä talousongelmia. Hankkeen järjestäjänä toimii Suomen Setlementtiliitto, Nuorisoasuntoliitto, Nuorisosäätiön sekä Takuusäätiön Mun talous- projekti vuosina 2013–2017. Sen jälkeen toimintaa jatkoi Setlementtiliitto vuosina 2018–2020. Verkoston toiminnan rahoitus päättyi vuoden 2020 jälkeen. (muntalous.fi 2019)

Mun talous -projektin aikana nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset pyysivät ohjeistusta ja materiaaleja avuksi nuorten velkaantumisen ennaltaehkäisyssä. Toiveena oli opas, joka helpottaa raha-asioiden puheeksi ottamisessa, missä löytyy hyödyllisiä toimintamalleja sekä tietoa muista palveluntarjoajista. (muntalous.fi 2019)

Opas on pääsääntöisesti tehty nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille avustamaan sekä oppaaksi talous- ja velka-asioiden pikaiseen auttamiseen. Opas kannustaa ammattilaisia ja kasvatustajia puhumaan nuorten kanssa raha-asioista sekä keskustelemaan tiedoista, taidoista sekä rutinneista, jotka ovat keskiössä taloudenhallinnassa. Oppaassa löytyy ohjeet nuorelle, miten kannattaa lähteä selvittämään velkataakkaa. Materiaalissa löytyy keinot velkojen järjestämiseen sekä kerrotaan vinkkejä hyödyllisistä toimintamalleista. Opas sisältää taloudellisen sanaston, ilmaisia neuvontapalveluita, laskureita sekä tarpeellisia verkkosivuja sekä työkaluja nuorille talouden- ja velka-asioiden helpottamiseksi. (muntalous.fi 2019)

Mun talous -verkostossa on koottuna lista missä on kerrottu riskitekijöitä talousongelmien muodostumisessa. Listassa on 21 kohtaa, josta meistä kaikki olemme, kokenee varmasti jotain näistä elämämme aikana. Esimerkiksi tietämättömyys etuuksista ja palveluista, muuttuvat elämäntilanteet, kokemattomuus sekä omaan talouteen siirtyminen. Onkin huomattavan tärkeätä, että talous asioista puhutaan, jotta ymmärrys parantuu. (muntalous.fi 2019)

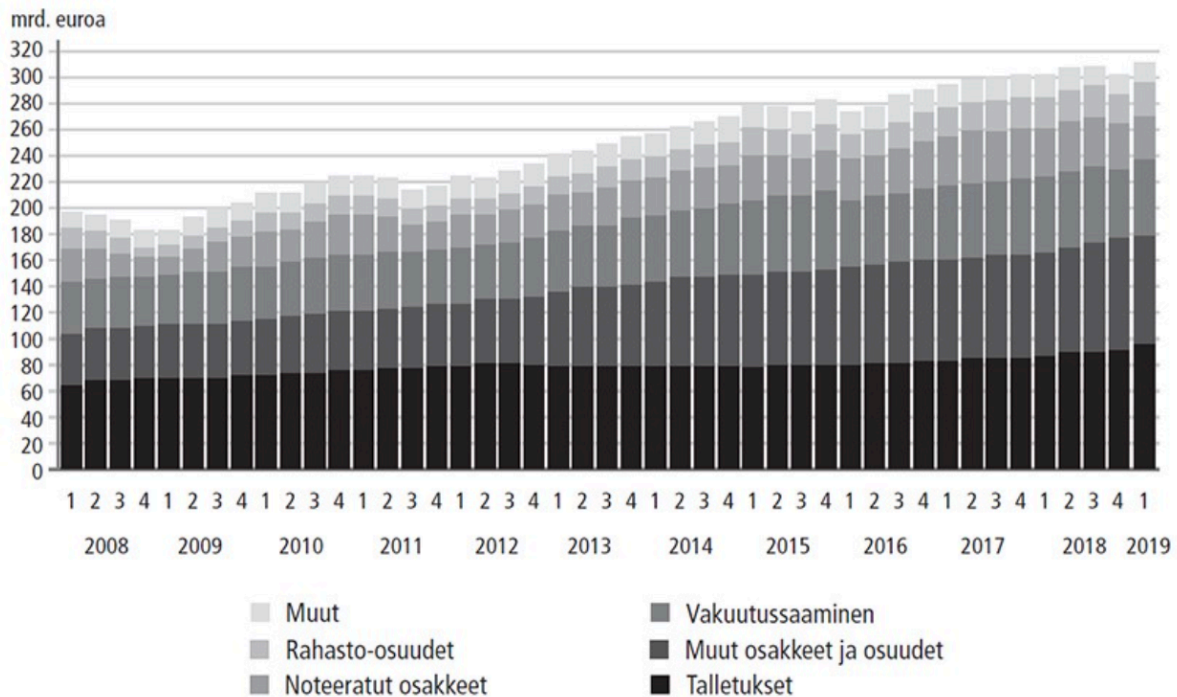
Oppaasta voidaan huomata, että taloudenhallintaan liittyvistä asioista olisi todella tärkeä puhua nuorten kanssa sekä opettaa heitä kertomaalla yleisiä raha-asioita. Onkin todella harmi, että Mun talous- hankkeen rahoitus lopetettiin muutama vuosi sitten ja verkkosivustot lopetetaan tulevan vuoden aikana.

2.6 Säästäminen

Säästämällä tarkoitetaan rahan siirtämistä tulevaan. Tavallisesti säästetään, jotta voidaan varautua odottamattomiin kulueriin, tulevaisuuden hankintoihin, vaurastumiseen sekä eläkkeen varalle. Tavallinen säästäjä saa kuukausittain palkkaa ja säästää siitä osan tulevaisuuden varalle. (Fasoulas, Manninen & Niiranen 2019, 22)

Rahoituslaitosten tarjoamissa sijoitustuotteissa laaditaan yleensä säästösopimus, missä määritellään kuukausittaisen säästösumman suuruus, ajankohta sekä sijoituskohteet. Säästämisen sijoituskohteita ovat yleisesti ottaen säästötilit, rahastot sekä erilaiset sijoitusvakuutukset. Myös oman asunnon lainanmaksua pankille voidaan ajatella säästämisenä. Kun asunto on säästetty, tuloksena on velaton asunto ja jos asunnon myy, säästetyn omaisuuden saa itselle. (Fasoulas, Manninen & Niiranen 2019, 22)

Suomalaisten kotitalouksien säästetty varallisuus jakautuu eri omaisuusluokkien kesken. Pankkitalletukset ovat suomalaisten yleisin tapa säästää, vaikka tuotto-odotus talletuksille onkin matala. (Fasoulas, Manninen & Niiranen 2019, 22), Suomen Pankin selvityksen mukaan suomalaisten kotitalouksien talletuksien määrä pankkitileillä on yli 113 miljardia euroa. Jos kotitalouksien talletukset jaettaisiin Suomen kansan väkiluvulla, rahaa olisi jokaisella henkilöllä 20 000 euroa. Pankkitilien ongelmana on se, että säästellyille varoille ei kerry tuottoa. Kesäkuussa käyttötilien keskikorko oli melkein nolla (0,02 %). (Sijoittaja.fi 2020) Tämänhetkisen korkean inflaation aikana käyttötilien reaalkorko jää merkittävästi negatiiviseksi. (Sammalisto & Asunmaa, 2021. 127). Pankkitilien lisäksi suomalaiset sijoittavat säästöjään myös osakkeisiin, säästövakuutuksiin ja rahastoihin (Kuvio 2.) (Fasoulas, Manninen & Niiranen 2019, 22)

Kuvio 2. Säästetyn omaisuuden jakautuminen eri varallisuusluokkiin

2.7 ASP-säästäminen

ASP- eli asuntosäästöpalkkio on tukimuoto, joka on kehitetty mahdollistamaan nuorille omistus-asunnon hankinta. Asuntosäästöpalkkiotilin voi avata 15–39-vuotias, joka ei ole aiemmin omistanut 50 % tai enempää asunnosta. ASP-lainan merkittävin etu on valtion lainatakaus, jonka vuoksi lisävakuuksia lainalle ei tarvita. Muita ASP-lainan etuja ovat veroton korko, lisäkorko säästöille, valtion takaama korkotuki kymmeneksi vuodeksi sekä matalampi korkotaso, kuin yleensä muihin vastaavissa ensiasuntoihin myönnettyissä lainoissa. (Valtioneuvosto 2021)

ASP-sopimus tehdään pankissa ennen, kuin säästäminen voidaan aloittaa. Säädökset pankeille ASP-lainan suhteen tulevat valtionkonttorilta. Rahastolaitos tarjoaa ASP-tilille verovapaan 1 prosentin vuotuisen koron sekä 2-4 prosentin lisäkoron ASP-tilin voi avata, vaikka nuori olisi saanut lahjaksi tai perintönä asunnon, jos asunnon omistusosuus on alle 100 %. Asuntoa ostettaessa ASP-säästäjällä pitää olla säästöissä 10 % asunnon hankintahinnasta tai tulevan omistuksen hinnasta. (Valtioneuvosto 2021)

Valtioneuvosto uudisti asuntosäästöpalkkiojärjestelmää vuonna 2021 (ASP) käytäntöjä korottamalla korkotukilainojen enimmäismäärää. Kuntajaotteluun lisättiin myös Tampere ja Turku uudeksi ryhmäksi (Taulukko 1.) (Valtioneuvosto 2021)

Asunnon sijaintikunta	Lainan enimmäismäärä, euroa
Helsinki	215 000
Espoo, Kauniainen, Vantaa	160 000
Tampere ja Turku	140 000
Muu Suomi	120 000

Taulukko 1. Eri paikkakuntien ASP-lainan enimmäismäärä.

3 Sijoittaminen

Kiinnostuminen sijoittamisesta on lisääntynyt viimeisien vuosien aikana. Osa syy tähän varmasti on tietoisuuden lisääntymien ja ymmärrys siitä, että vaurastua voi muutenkin kuin vain työtä teke- mällä. Osuuspankin selvityksen mukaan 18-30-vuotiaiden nuorten aikuisten osakekauppojen määrä kasvoi toissa vuonna jopa 115 %. Nuoret ovat myös innostuneet avaamaan arvo-osuusti- lejä, joiden tehtävänä on arvopapereiden hallinnointi. Kiinnostus sijoittamiseen on näkynyt varsin- kin nuorten naisten avaamien arvo-osuustilisen määrässä. (OP Media 2021) Sijoittamisen suosion kasvu näkyy myös osakkeiden sekä rahastojen rahavirtojen kasvuna. 2022 vuoden kesäkuussa kotimaisten sijoitusrahasto-omistuksien varallisuus oli 29,8 miljardia euroa. Huomattava osa (39 %) näistä rahastosijoituksista on osakerahastoissa. (Sijoittaja.fi 2022)

Sijoittamisen riskinä on aina sijoituskohteiden tuoton vaihtelu eli sekä voiton että tappion mahdolli- suus. Sijoittaminen edellyttääkin oman riskinsietokyvyn tunnistamista. (Kallunki, Martikainen, Nie- melä 2019, s. 1) Sijoittajan riskinsietokyky tarkoittaa sijoittajan omaa suhtautumistapaa tappioli- sessa tilanteessa. Osa sijoittajista on valmiita ottamaan suuriakin riskejä, ja he sietävät sijoitusten isojakin tappioita. Maltillista tuottoa tavoittelevalta sijoittajalta vaaditaan alhaisempaa riskienottoky- kyä. Sijoittamisen riskinotto onkin henkilöstä riippuvaa ja riskinsietokyvyn perusteella tehdyt sijoi- tuspäätökset ovat sopivia juuri kyseiselle henkilölle. On tärkeää muistaa, ettei kenenkään tule ottaa sellaista suurta riskiä, mitä oma riskinottokyky ei hallitse. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2019, s. 1) Nuorella riskinsietokyky on yleensä pienempi kuin vanhemmilla johtuen erilaisesta elämäntilan- teesta ja vähäisemmästä varallisuudesta.

3.1 Tuotto

Sijoittamisessa saatu tuotto syntyy kohteen arvonnoususta sekä mahdollisista sijoitusaikana saata- vista maksuista, joita syntyy sijoituksen omistuksessa. Esimerkkinä asuntosijoittamisessa sijoituk- sentuotto muodostuu kuukausittaisesta nettovuokratuotosta sekä asunnon arvonnoususta. Osak- keen tuotto taas syntyy saaduista osingoista sekä syntyneestä arvonnoususta (Kuvio 4) (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 14)

Osakkeen tuottoprosentti =

$$\frac{\text{osakkeen myyntihinta} - \text{osakkeen ostohinta} + \text{saadut osingot}}{\text{osakkeen ostohinta}} \times 100$$

Kuvio 4. Osakkeen tuottoprosentti

Seuraavassa taulukossa (Taulukko 2.) on laskettu suurien suomalaisten yritysten tuotto prosentteja vuodelta 2021 (Nordnet Bank AB). Viimeiset kaksi vuotta ovat olleet osakemarkkinoilla todella vaihtelevia ja normaalista poikkeavia. Seuraavassa kuvassa pääsemmekin näkemään, miten hyvin suomalaiset yritykset tuottivat viime vuonna. Viime vuoden tuottoja ei kuitenkaan kannata pitää absoluuttisena totuutena, vaan niistä voi huomata isojen riskien tuottavan myös suurta voittoa. Kaavi-oon olen halunnut laittaa juuri viimevuoden tuotot, sillä tieto on ajankohtaisinta. Mutta kyseisten tuottojen ei voi olettaa jatkuvan pitkällä aikavälillä. Kannattaa muistaa, että viime vuodet ovat olleet todella poikkeuksia myös osakemarkkinoilla.

	Osakkeen hinta 4.1.2021	Osakkeen hinta 27.12.2021	Osingot 4.1.- 27.12.2021	Tuotto-%
Citycon Oyj	7,90	7,00	0,5000 €	-5,06
Fortum Corporation	21,84	26,99	1,1200 €	28,71 %
Marimekko Corporation	48,10	84,70	1,0000 €	78,17 %
Sampo Plc A	34,92	44,06	1,7000 €	31,04 %

Taulukko 2. Osakkaiden tuottoja

3.2 Korkoa korolle

Korkoa korolle -ilmiö tarkoittaa sitä, että säästetylle pääomalle kertyvät korot kasvavat **korkoa** alkuperäisen pääoman ohella. Sijoittamasi pääoma kasvaa ja myös syntyneet korot kasvavat, jolloin syntyy positiivinen ympyrä. (Sammalisto & Asunmaa, 2021. 127)

Esimerkkinä korkoa korosta ilmiöstä sijoitat 100 euroa ja saat sijoituksellesi 10 % tuoton. Ensimmäisen vuoden kuluttua sijoituksen arvo on 110 euroa. Seuraavana vuonna tuottoa saadaan pääomalle ja 10 euron tuotolle. Vaikka ensimmäisenä vuonna saatu 10 euron tuotto omalle pääomalle kuulostaa pieneltä, niin pitkällä aikavälillä korkoa korolle -ilmiö tuottaa hyvää tulosta. Kuten alla olevasta kaaviosta voidaan huomata, niin 100 euron sijoitus on kasvanut 259 euroksi 10 vuoden aikana, jos tuotto on ollut 10 %. Näin ollen alkusijoitus 150- kertaistuu tekemättä yhtään mitään (Taulukko 3).

	Pääoma	10 % korko	Sijoituksen arvo
1. vuosi	100	10	110
2. vuosi	110	11	121
3. vuosi	121	12,1	133,1
4. vuosi	133,1	13,31	146,41
5. vuosi	146,41	14,64	161,05

6. vuosi	161,05	16,10	177,15
7. vuosi	177,15	17,71	194,87
8. vuosi	194,87	19,48	214,35
9. vuosi	214,35	21,43	235,79
10. vuosi	235,79	23,57	259,37

Taulukko 3. Esimerkki korkoa korolle ilmiöstä

3.3 Asuntosijoittaminen

Asuntosijoittaminen on yksi suosittu tapa kasvattaa varallisuutta. Suomen vuokranantajien keskusliitto arvioi asuntosijoittamisen suurelle suosiolle syyksi sen, että asuntosijoittamista voi tehdä eri tavoin. Asuntosijoittamista voi tehdä säännöllistä vuokratuottoa kartuttamalla, asunnonarvon nousua tavoitellen sekä flippaamalla, mikä tarkoittaa asunnon kunnostamista tavoitellen maksimaalista tuottoa. Yhdeksi vuokranantajien kasvun syyksi arvioidaan digitaalisten alustoja, joiden kautta asunnon vuokraaminen on helppoa. Asuntoa on mahdollista vuokrata esimerkiksi muutamien vuorokausien ajaksi AirBnb-sivuston kautta. (vuokranantajat.fi)

Asuntosijoittamisen perusajatuksena on, että otetaan lainaa pankista, jotta pystytään ostamaan sijoitusasunto. Tämä sijoitusasunto sitten vuokrataan ja näin ollen vuokralainen maksaa otetun asuntolainan takaisin. Ideaali tilanteessa asuntosijoittajalle jää velaton asunto, mistä hän saa jatkossakin kuukausittain vuokratuottoa. Sijoitusasuntoa ei ole järkevä ostaa omalla pääomalla, eikä usealla ole mahdollisuuttakaan siihen. Sijoitusasunnon hankintaa varten voidaan hakea pankista tulonhankkimislainaa, millä saadaan rahoitettua sijoitusasunto. Kyseistä lainaa voidaan kutsua hyväksi lainaksi, koska asunnon tuotolla saadaan kuitattua lainankorot. (asuntosalkunrakentaja.fi)

Verohallinnon tiedotteessa (2021) kerrotaan vuokratulojen sekä vuokratappioiden ilmoittaneiden henkilöiden määrän kasvaneen 22 % viimeisten viiden vuoden aikana. Vuokratuotoista ja tappioista ilmoittaneita henkilöitä oli vuonna 2014 324 000, vuonna 2019 määrä oli 394 000. Sijoitusasunnoista saadut vuokratuotot ovat kasvaneet myös viimeisen viiden vuoden aikana 25 %. Vuokratulojen yhteenlaskettumäärä oli 1,85 miljardia euroa vuonna 2019. Ikäluokista suurimpia vuokratuottoja saavat 55–59-vuotiaat, euromääräisesti 218 miljoonaa euroa. (verohallinto)

Emilia Kullas sekä Ninni Myllynojan kirjoittamassa kirjassa Nainen ja rikastumisen taito kerrotaan asuntosijoittamisesta seuraavanlaisesti: suurella osalla suomalaisia on varallisuutta asunnonmuodossa. Suomalaiset koetaankin asuntohulluna kansana, sillä omistusasunnossa asuu suunnilleen 70 prosenttia kotitalouksista. Muissa pohjoismaissa omistusasunnon omistaminen ei ole yhtä suosittua. Monelle suomalaiselle omistusasunnon omistamisella on suuri rooli suomalaisten vaurastumisessa. Asunto onkin usealle elämän isoin taloudellinen panostus, monille se on myös ainoa

sijoitus. Vaikka omistusasunto ei edes ole sijoitus. (Kullas & Myllynoja, 2014, 147) Useat suomalaiset pistävät koko omaisuutensa kiinni omaan asuntoonsa. Miten suuri riski se on, että rahat ovat kaikki yhdessä paikassa. Jos asuntokupla puhkeaisi sekä asuntojen arvo laskisi reippaasti, niin riskinä on, että menettää koko elämän aikana vaivalla hankitun omaisuuden. Asunnolle voi myös aina sattua kaikkea, vesivahinko, laajat remontit, homevauriot, kosteusvauriot, tulipalo. Tietenkin vakuutus korvaa osan, mutta oletko valmis ottamaan riskin. (Kullas & Myllynoja, 2014, 147)

Kymmenen syytä asuntosijoittamiseen

1. Sijoitusasunnosta saa tasaista kasvaa kassavirtaa. Historian perusteella asuntojen vuokrat ovat kasvaneet vuosien saatossa, joten saatujen tuloksien perusteella voidaankin olettaa vuokrien hintojen kasvavan myös tulevaisuudessa.
2. Asuntojen hintakehitys on ollut kohtuullisen vakaata edellisten vuosien aikana. Kun verrataan asuntosijoittamista esimerkiksi osakkeisiin, on hintakehitys ollut paljon tasaisempaa.
3. Pankit mielellään antavat lainaa sijoitusasuntoa varten, sillä asunto kelpaa vakuudeksi usein 70-80 osalta. Velkavipua käytettäessä sijoitetun pääoman tuotto kasvaa.
4. Asunnot ovat uniikkeja kokonaisuuksia ja niiden hinnoittelu ei ole yksiselitteistä. Asuntojen hinnat ovatkin vaihtelevia mielipiteitä, joten asuntojen hinnoitteluvirheitä syntyy. Asunnon pystyy ostamaan jossain tapauksissa huomattavasti markkinahintaa alhaisemmalla hinnalla, tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi kuolemantapaukset tai ero tilanteet.
5. Pystyt itse vaikuttamaan sijoituksen tuottoon. Valitsemalla hyvän kohdekaupungin, asunnon, taloyhtiön, remointikohteet- ja menetelmät sekä vuokralaisen pystyt itse vaikuttamaan sijoituksen tuottoon. Myös rahoitusmuodon valinnalla on suuri vaikutus tuottojen määrässä.
6. Asuntoihin on kohtalaisen helppo saada lainaa, joten sijoittajalla on tilaisuus hankkia useitakin asuntoja suppealla pääomalla. Useat sijoitusasunnot pienentävät kassavirtariskiä.
7. Mahdollisuus hyviin tuottoihin. Useissa kaupungeissa vuotuinen tuotto-odotus on 4–6 prosenttia. Vuokratuoton määrä nousee, jos kohteessa käytetään vierasta pääomaa.
8. Asuntosijoittaminen vaatii ihmisiltä kiinnostusta, taitoja, aikaa, rahaa sekä vakuuksia. Kaikille ihmisille näiden saaminen ei ole mahdollista, joten se ajaa sijoittajista osan pois.
9. Asuntoihin sijoittaminen on myös harrastus. Asuntosijoittamiseen tutustuessa tulee samalla kiinnostumaan ympäristöstään uudella tavalla, myös uutiset opiskelu- ja työpaikoista alkavat kiinnostamaan aikaisempaa enemmän. Asuntosijoittaminen tuo mielenkiintoisen näkökulman omaan elämään.
10. Ihmiset tarvitsevat kodin, joten asuntosijoittaminen on myös eettinen tapa sijoittaa. (Orava & Turunen 2016, 1)

3.4 Rahastosijoittaminen

Aloittavalle sijoittajalle sijoittamisen käsitteet ovat vieraita ja sijoitettavaa pääomaa on usein vähän. Tällöin yksinkertainen keino aloittaa sijoittaminen on sijoittaa rahastoihin. Yksinkertaistettuna rahastosijoittamisessa yksittäiset sijoittajat keräävät rahansa yhteiseen pussiin. Kerätyt rahat valittu rahastoyhtiö sijoittaa sijoitussuunnitelman mukaisesti eri yritysten osakkeisiin sekä velka- ja korkopapereihin. (Kullas & Myllyoja. 2014. 83)

Rahastossa olevien arvopaperien markkina-arvo on suhteessa rahaston arvoon. Rahasto-osuuden markkina-arvo lasketaan, jokainen virkapäivä. Tavallisesti rahasto-osuuden arvo lasketaan kaavalla, jossa rahastosijoituksen arvo jaetaan osuuksien lukumäärällä. Rahaston-osuuden pystyy ostamaan sekä myymään itselleen otollisempaan aikaan. Ainoastaan erikoisrahastoissa voi tulla lisäkuluja lunastuspalkkion muodossa. (Kullas & Myllyoja. 2014. 84)

Rahastojen paras ominaisuus on se, että mukaan pääsee jo pienellä summalla ja tällöin pystyy omistamaan sellaista kohdetta mihin ei olisi normaalisti varaa. Jos sijoittamiseen vaadittaisiin moiden satojen tai tuhannen euron alkupääomaa, ei sijoittamiseen olisi useilla mahdollisuutta ryhtyä. Kun joukkovelkakirjoja laitetaan liikkeelle, niiden arvo on monia miljoonia summia, joten yksittäinen sijoittajan ostos on 50 000–100 000 euron arvoinen. Joukkovelkakirjoihin sijoittaminen vaatiikin jo huomattavaa omaisuutta. Korkorahastoihin sijoittamisen voi aloittaa jo ihan muutamilla kympeillä. Toinen hyvä puoli rahastosijoittamisessa on hajauttaminen. Kuukausittaisella rahastosäästämällä pääset mukaan ajalliseen hajauttamiseen. Rahastoihin sijoittamalla pääsee myös mukaan eri toimialoille, erikokoisiin yrityksiin sekä eri maanosille sijoittuviin yhtiöihin. (Kullas & Myllyoja. 2014. 84)

Osalla suomalaisista on huonoja kokemuksia rahastosijoittamisesta. Nämä kokemukset voivat johtua siitä, että oma tietämys on ollut suppeaa ja on valittu rahasto, jonka riski ei ole itselleen mieluisen. Rahastojen kulujen kalleutta paheksuvat useat varakkaammat yksityissijoittajat. (Kullas & Myllyoja. 2014. 83)

3.4.1 Osakerahastot

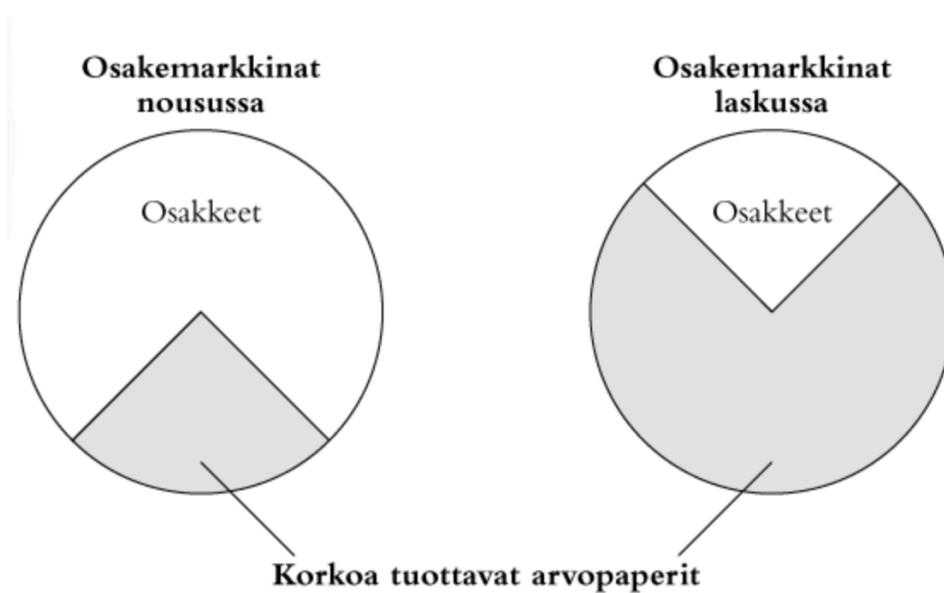
Niin kuin nimestä voi päätellä, osakerahastoissa varat sijoitetaan osakkeisiin. Osakerahastot sopivat sijoitusmuodoksi silloin, kun sijoituksista tavoittelee korkeaa tuottoa ja sijoitus tehdään pitkälle aikavälille. Tällöin tulee myös tiedostaa, että korkea tuottotavoite tuo mukanaan myös korkean riskin. Suositeltu sijoitusaika joissakin osakerahastoissa on minimissään viisi vuotta, osassa rahastoissa vähimmäisaika on seitsemän vuotta. Pitkällä aikavälillä saadaan tasoitettua sijoituksen tuoton muuttumisen seuraamuksia. Etuina osakerahastoissa on hajauttaminen, vaivattomuus ja hyvät tuotto-odotukset pitkällä aikavälillä. (Osuuspankki)

Pesonen 2011 Säästäjästä sijoittajaksi -kirjassa tuodaan esille, että osakerahastot voidaan jaotella useilla eri tavoilla. Esimerkiksi maantieteellisen sijainnin perusteella, yhtiön toimialan mukaan tai yhtiön koon mukaan. Maantieteellisenä sijoitusalueena voi olla esimerkiksi koko maailma, Pohjoismaat, Eurooppa, Amerikka tai Aasia. Sijoittamista pystyy tekemään myös pienemmällä sijoitusalueella, esimerkiksi sijoittamalla eri maihin. (Pesonen 2011. s. 134)

3.4.2 Yhdistelmärahastot

Yhdistelmärahastoissa varat sijoitetaan osake- ja korkomarkkinoille. Rahastonhoitaja tekee tällöin päätöksen siitä, miten suuri osuus sijoituksista on osakkeissa ja millainen osuus on korkomarkkinoilla. Yhdistelmärahastojen menestyksen kulmakivenä on rahastohoitajan päätökset siitä, kuinka suuri osakkeiden ja korkoa tuottavien arvopapereiden osuus on sijoituksesta. (Puttonen & Repo 2007, 35)

Alla oleva kaavio (Kaavio 7.) kuvaa optimaalista tilannetta yhdistelmärahastoja hoitavan rahastonhoitajan päätöksistä

Kuvio 7. Jako osakkeiden ja korkoa tuottavien arvopapereihin eri osakemarkkinatilanteissa

3.4.3 Indeksirahastot

Indeksirahastojen tarkoituksena on saada indeksin mukaista toistuvaa tuottoa. Indeksirahastojen etuna on keskimääräinen tuotto maltillisilla kuluilla. Indeksirahastot ovat passiivisia rahastoita, koska niillä ei ole niin sanottua rahastonhoitajaa, vaan rahastoihin tulevat ostot hoituvat automaattisesti. Automaatio ostaa rahastoon sopivia osakkeita, jotka ovat vertailuindeksin sisällä. Indeksirahastojen sisältämiin osakkeisiin tulee muutoksia vain harvoin, muutokset tulevat muutaman kerran

vuosittain ja silloin, kun osakkeiden painoarvoa tarkistetaan. Koska indeksirahastoja ei hoideta aktiivisesti, myös rahaston kulut jäävät maltillisemmaksi. Usein indeksirahastojen kulut ovat vain 0,1–0,5 %. (Rikastamo 2018. s,121)

3.4.4 Etf eli pörssinoteeratut indeksiosuusrahastot

Pörssinoteeratuista indeksiosuusrahastoista puhuttaessa käytetään sanaa ETF. Lyhenne tulee englannin kielen sanoista Exchange-traded funds. ETF:t ovat osakesalkkuja, jotka jäljittelevät jo olemassa olevan indeksin kehitystä. Yhdysvalloissa ensimmäinen ETF oli Standard & Poor's 500 Deposit Receipts (SPDR), joka kopioi S&P 500-indeksin kehitystä. ETF:illä käydään kauppaa samalla tavalla kuin osakkaille. Niitä voi ostaa ja myydä välittäjän kautta maksaen samat palkkiot, kuin osakkeiden kaupankäynnistä. Useimmissa ETF:issä ei ole vähimmäissijoitusta, eikä sijoituksen omistusajalla ole rajoituksia. ETF:illä voidaan tehdä kauppaa mihin aikaan päivästä tahansa, joten niiden omistusaika voi olla myös lyhyt. Toisin kuin sijoitusrahastoissa, ETF-osuuksilla käydään kauppaa ostaen osuus toiselta osakkeenomistajalta. Etuina indeksiosuusrahastoissa on sijoituksen hajautuksen laajat mahdollisuudet, läpinäkyvyys sekä alhaiset kulut. (Ferri 2009, 23)

3.4.5 Erikoisrahastot

Erikoisrahastot ovat rahastoja, jotka voivat erota sijoitusrahastolain vaatimista sijoitusrajoitteista. Erikoisrahastoissa varat voidaan sijoittaa ainoastaan muutamiin kohteisiin. Tavallisissa rahastoissa yhden kohteen sijoituksen osuus saa olla maksimissaan 10 %. Erikoisrahastoissa on useimmiten isompi riski kuin sijoitusrahastolain mukaan toimivilla rahastoilla. Rahaston nimessä kerrotaan aina, onko kyseessä erikoisrahasto. Erikoisrahaston tunnistaa esimerkiksi vipu-, indeksi ja rahastojen rahastot sanoista rahastojen nimien perässä. (Morningstar 2009)

3.5 Osakesijoittaminen

Kaikkein tuottavimpana sijoitusmuotona pidetään osakesijoittamista. Osakesijoittaminen ylittää muiden sijoitusmuotojen tuotot historiallisesti sekä Suomessa sekä kansainvälisesti. Kun osakekurssit ovat nousevassa suhdanteessa, silloin myös talous kasvaa. Kun osakekurssit ovat laskeutuneet esimerkiksi laman takia, osakekurssit ovat palautuneet myöhemmin lamaa edeltävälle tasolle. (Kullas & Myllyoja. 2014. 104)

Osakesijoittaminen on helppo ja yksinkertainen tapa ostaa pörssissä olevia osakkeita. Sijoittajan tarvitsee valita vain se, mihin yritykseen haluaa sijoittaa. Hän myös itse määrittelee, millä hinnalla on valmis ostamaan osakkeen, ostettavien osakkeiden määrän ja ostoajankohdan. Tämän jälkeen sijoittaja hyväksyy osakkeen ostamisesta syntyvät kokonaiskustannukset sekä välityspalkkion. (Kullas & Myllyoja. 2014. 104)

Kun puhutaan osakkeista, tarkoitetaan osakeyhtiöiden omistusosuutta. Yhtiö laskee osakkeita ulos maksuttomassa tai maksullisessa osakeannissa ja näin muodostuu yrityksen osakkeista syntyvä pääoma. Yhtiö pystyy yhtiökokouksessa myös päättämään osakkeiden takaisinostosta tai osakkeiden jakamisesta useampaan osaan. Osakkeiden splittaus tarkoittaa osakkeiden osittamista useaan osuuteen. Osakesplitti tehdään tilanteissa, joissa yhtiö pitää osakkeen hintaa liian korkeana. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 76)

4 Tutkimuksen toteutus

Kyseisessä kappaleessa tutustutaan tutkimuksen eri vaiheisiin, aikatauluun sekä käytettyihin menetelmiin. Kuten luvussa 1 todettiin, tämän tutkimuksen tavoitteena on perehtyä nuorten aikuisten taloudenhallinnan keinoihin. Aiheeseen perehdytään säästämisen sekä sijoittamisen kautta. Tutkimuksen tarkoituksena on ottaa selvää, miten taloudenhallinnantaitoja opettamalla voidaan luoda tyytyväisyyttä omaan taloudelliseen tilanteeseen. Näiden tavoitteiden ohella tarkoituksena on saada selville, miten saisimme kaikille yhtäläiset mahdollisuudet taloudelliseen mielenrauhaan.

Tutkija päätyi aiheeseen, koska tutkijalla on ollut itsellään haasteita taloudenhallinnassa. Tuolloin tutkija kävi kokoaikaisissa töissä ja hänen oma tuntuma taloudestaan oli todella huono. Silloin tunne hänen omasta tilanteestaan oli se, että kamalasti tehdään töitä ja silti rahat eivät riittäneet koko kuukaudeksi. Vaikka tutkija ei ole tällä hetkellä kokopäivätöissä, hän silti kokee oman taloudellisen tilanteeksi paljon parempana kuin aikaisemmassa elämänvaiheessa. Tutkimuksessa käydäänkin läpi taloudenhallinnan keinoja ja mietitään, miten taloudenhallinnalla pystyy tuomaan positiivista muutosta omaan taloudelliseen tilanteeseen.

4.1 Tutkimuksen vaiheet ja aikataulu

Tutkija aloitti opinnäytetyöprosessin laatimalla tarkan projektisuunnitelman ja aikataulun auttamaan prosessin etenemistä. Prosessi alkoi helmikuussa 2022 ja opinnäytetyö tulisi olla palautettuna viimeistään 25.11.2022. Tarkka aikataulu on suunniteltu auttamaan opinnäytetyöhön keskittyminen pitkäjänteisellä työskentelyllä.

Opinnäytetyön kirjoittajan alkuperäisenä suunnitelmana oli kirjoittaa opinnäytetyö puolessa vuodessa. Tutkija oli kuitenkin ollut liian optimistinen oman aikataulunsa suunnittelussa. Kirjoittajalla alkoi maaliskuussa työharjoittelu, joka vei huomattavasti voimavaroja. Hän oli etukäteen ajatellut olevansa viitenä päivänä viikossa työharjoittelussa ja muina päivinä ja työpäivän jälkeen kirjoittavansa opinnäytetyötä. Tutkija kuitenkin huomasi, että opinnäytetyön kirjoittaminen on haasteellista, kun on jo kokopäivän tehnyt haasteellista työtä ja käyttänyt todella paljon aivokapasiteettiä. Hän päättikin laittaa opinnäytetyöprosessin tällöin paussille ja jatkaa prosessia työharjoittelun jälkeen. Tällöin tutkija otti heti yhteyttä opinnäytetyön ohjaajaan ja kertoi suunnitelmien muutoksesta. Uudeksi päämääräksi sovittiin opinnäytetyön palautus 25.11.2022.

Opinnäytetyöprosessiin kuuluu opinnäytetyön osapalautukset, opinnäytetyöohjaajan tapaamiset sekä palautekeskustelut opinnäytetyön edistymisestä. Opinnäytetyö eteni uuden suunnitelman mukaan ja tutkija palautti opinnäytetyön osa palautukset sovittuna ajankohtana.

Opinnäytetyöohjaajan kanssa käytiin opinnäytetyön edistymiskeskusteluita ja häneltä saatiin myös palautetta opinnäytetyöstä.

Opinnäytetyön aikataulu	
Aloituspäivämäärä (2022)	Tehtävä
	1.2. Tutkimuskysymysten kirjoittaminen
	9.2. Teorian 1 käsitteen kirjoittaminen
	16.2. Webropol-kyselyn tekeminen sekä lähettäminen
	16.2. Teorian 2 käsitteen kirjoittaminen
	28.2. Teorian 3 käsitteen kirjoittaminen
	9.3. Alustava teorian yhteenveto
	18.3. Opinnäytetyön 1/3 osan palautus
	24.3. Läpikäynti ohjaajan kanssa
	27.3. Tutkimuskysely sulkeutuu
	3.10. Teorian yhteenvetöön kirjoittaminen loppuun
	10.10. Tutkimustulosten havainnointi sekä tuloksien ylöskirjaaminen
	17.10. Tutkimustulosten miettiminen sekä loppuun kirjoittaminen
	24.10. Tutkimuskysymysten pohjustaminen sekä kertominen, miksi kysymykset ovat tärkeitä
	28.10. Opinnäytetyön 2/3 osan palautus
	31.10. Tiivistelmän kirjoittaminen
	7.11. Johdannon kirjoittaminen
	14.11. Pohdinnan kirjoittaminen
	21.11. Lähdeluottelon muokkaaminen aakkosjärjestykseen
	Liitteiden tarkistaminen
	Oikolukeminen ja opinnäytetyön viimeistely
	25.11. Valmiin opinnäytetyön palautus

4.2 Opinnäytetyön riskit

Sisäiset riskit	Mitä teen estääkseni riskit?	Mitä teen riskien tullessa esille?
Sairastuminen	Elän mahdollisimman terveellisesti harrastaen liikuntaa ja syömällä säännöllisesti sekä terveellisesti. Vältän myös joukkotapahtumia ja pysytelen mahdollisimman paljon kotona, välttääkseni Koronaan sairastumisen.	Sairastuessani lepään paljon ja keskityn parantumiseen, jotta pääsen mahdollisimman nopeasti takaisin jatkamaan opinnäytetyöni.

Motivaation häviäminen	Työskentelen pitäen mielessä tavoitteeni. Työskentelen pitkäjänteisesti, kunnioittaen pieniä saavutuksia prosessin etenemisessä.	Tuon mieleeni omat tavoitteeni ja sen miksi alun perin lähdin kirjoittamaan opinnäytesyötä.
Suunnittelen liikaa tekemistä	Suunnittelen ajankäytön tämänhetkiset prioriteetit mielessä pitäen. En haali itselleni liikaa tekemistä.	Muistutan itselleni opinnäytesyöprosessin tärkeydestä ja perun muita suunnitelmia.
Epätoivo	Suunnittelen tekemiseni pienillä etapeilla, jotta työskentely ei tunnu liian vaativalta. Muistan myös olla ylpeä omista saavutuksista.	Keskityn saavuttamaan pieniä päämääriä ja edistymällä päivä kerrallaan.
Arkielämän ajanhallinta	Pidän huolen hyvästä arkirytmistä ja muistutan itseäni, että pieniltäkin tuntuvat asiat ovat tärkeitä. Pidän päämääräni selkeänä mielessä.	Teen päivärytmistäni uuden suunnitelman ja alan toteuttamaan rytmiä.

Ulkoiset riskit	Mitä teen estääkseni riskien tulemisen?	Mitä teen riskin tullessa vastaan?
Tutkimuskyselyyn vastanneiden määrä riittämätön	En itse pysty vaikuttamaan kyselyyn vastanneiden määrään. Aino mihin voin vaikuttaa on omaan suhtautumiseen, joten varmasti pystyn tekemään tutkimuksen pienelläkin otannalla.	Varmistan ohjaajaltani voinko tutkimuksen tehdä, vaikka otanta on suppea.
Tutkimusluvan hylkääminen	Teen tutkimuslupahakemuksen tarpeeksi ajoissa, sekä keskustelen ohjaajani kanssa perusteluista, jotka puoltavat tutkimusluvan saamista.	Jos en saa tutkimuslupaa, niin käänny ohjaajani puoleen ja pyydän apua.

Lähipiirissä sairastuminen/ harmillinen tapahtuma	Pysyn vaikuttamaan omaan ajattelumalliini ja koitan keskit- tyä opinnäytetyöprosessiin, vaikka mitä ikävää tapahtuisi.	Ilmoitan tapahtuneesta ohjaa- jalleni ja toivon kannustusta sekä ohjausta, jotta pystyn tuomaan keskittymisen takai- sin opinnäytetyöprosessiin.
--	---	--

4.3 Tavoitteet ja rajaukset

Opinnäytetyön selkeä tavoite helpottaa opinnäytetyöprosessin etenemistä jouhevasti. Olen valinnut itseäni kiinnostavan aiheen, joka on motivoinut koko opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyön aihe on myös todella ajankohtainen. Viimevuotisten maailmalla tapahtuneiden suurien muutosten takia taloudenhallinta on vielä entistäkin tärkeämpää.

Opinnäytetyössäni tutustun Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ajatuksiin omasta taloudestaan. Perehdyin opinnäytetyössä rahankäytön psykologiseen puoleen sekä tutustuin opiskelijoiden taloudenhallintaan. Työssäni en tutkinut opiskelijoiden tuloja ja menoja numeroiden pohjalta, vaan opinnäytetyössä keskitytään enemmän opiskelijoiden ajatuksiin sekä mielipiteisiin omasta taloudestaan.

Tutkimuksessa ei perehdytä talousvaikeuksien ylisukupolvisuuden ongelmiin, vaikka ylisukupolvisuudella on suuri merkitys talousongelmien synnyssä. Ylisukupolvisuus on todella laaja osa-alue ja ulottuu vanhempiin ja isovanhempiin. Tutkimuksessa mietitään kyllä ylisukupolvisuuden vaikutuksia, mutta aiheeseen ei perehdytä sen tarkemmin.

5 Tutkimustulokset

Taloudenhallinnan teoriaan perustuen tutkija loi 15 kysymystä, joissa kysyttiin taloudenhallinnan eri osa-alueista sekä taloudenhallinnan tiedon saamisesta. Kyselytutkimuksen aloittaessa tutkija listasi ylös kaikki kysymykset, mistä hän ajatteli saavansa oleellista tietoa henkilöiden talouteen liittyen.

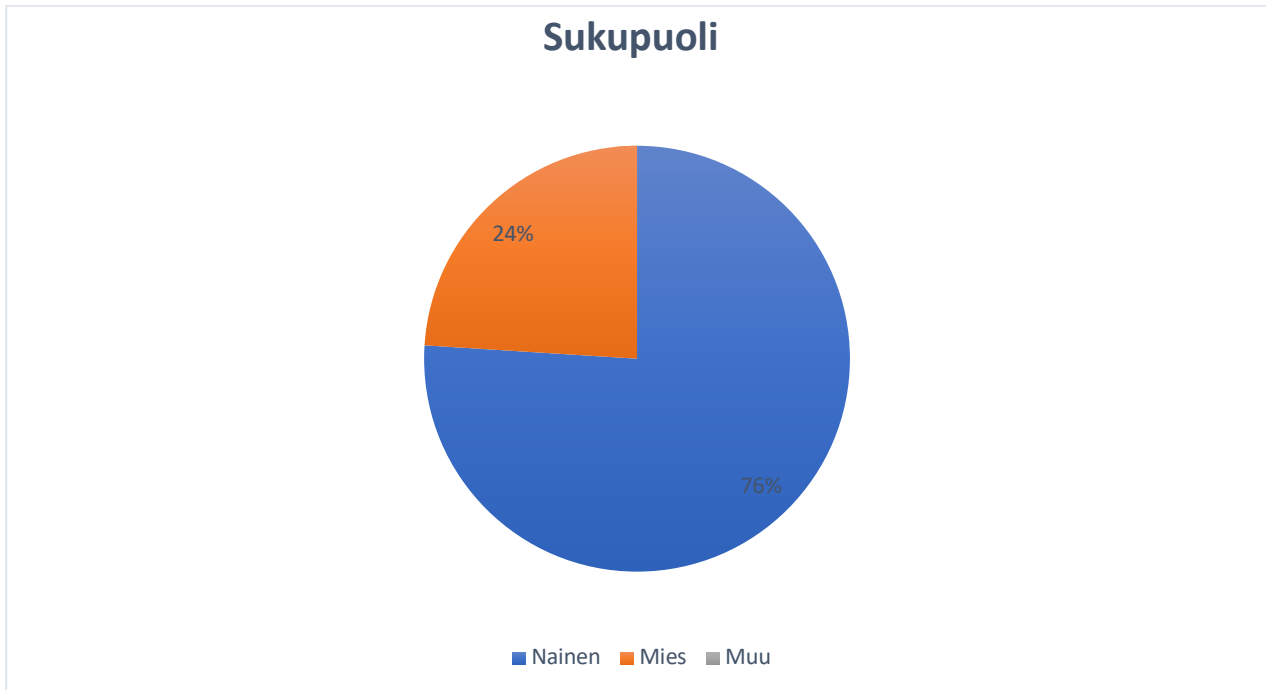
Tutkimus tehtiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Kysely toteutettiin Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoille maaliskuussa 2022. Tutkimus luotiin Webropol-kyselyn avulla. Tutkimuskyselyyn pystyi vastaamaan kahden viikon ajan aika välillä 14.3-27.3.2022. Kysely lähetettiin saatekirjeen kanssa 1000 tradenomiopiskelijalle, jotka valittiin satunnaisotannalla. Opiskelijoille lähetystä saatekirjeestä löytyy tarkemmat tiedot opinnäytetyön liitteet osiossa. Opiskelijoille lähetettiin myös tutkimuskyselystä muistutusviesti 24.7.2022, jonka ansiosta tutkimuskyselyyn vastanneiden henkilöiden määrä lisääntyi. Tutkimukseen vastasi yhteensä 86 opiskelijaa, joista 6 vastasi tutkimukseen muistutusviestin jälkeen. Tutkimuksen vastausprosentti oli 8,6 %.

5.1 Sukupuolen merkitys kyselyn vastaamisessa

Ennen tutkimuskyselyn luomista tutkija mietti tarkkaan, mitä asioita hän haluaa saada selville tutkimuksessa. Hän mietti pitkään, miten sukupuoli vaikuttaa taloudelliseen osaamiseen ja tuli siihen tulokseen, että sukupuolen tietäminen tässä asiassa on merkityksellistä. Tutkimuksessa saadut tulokset sukupuolen osalta ovatkin todella mielenkiintoisia, sillä vastaajista 76 % ovat naisia ja loput 24 % miehiä. Tutkimuksessa sukupuolen kohdalle pystyi myös vastaamaan kohtaan: muu. Kaikki vastaajat identifioivat itsensä joko miehiksi tai naisiksi.

Tutkimus lähetettiin opiskelijoille satunnaisotannalla, joten tiedossa ei ole, että miten monelle miehelle tai miten monelle naiselle tutkimus on lähetetty. Opetushallinnon tilastopalveluiden verkkosivujen ammattikorkeakoulututkinnon on viimeisen 10 vuoden aikana suorittanut vuosittain n. 14 060 naista ja 8 618 miestä. (Vipunen- Opetushallinnon tilastopalvelu. 2019) Opetushallinnon tiedon mukaan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaa melkein kaksinkertainen määrä naisia kuin miehiä.

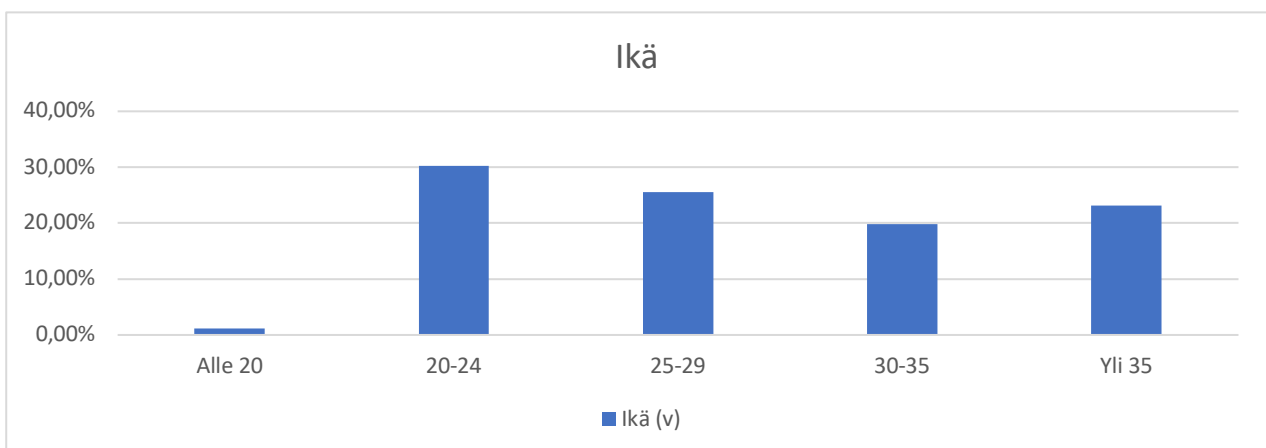
Kyselytutkimukseen vastanneista henkilöistä on 65 naista (74 %) sekä 21 (24 %) miestä. Onkin mielenkiintoista, että naiset ovat vastanneet kyselyyn huomattavasti enemmän, kuin miehet. Tutkimuksen sukupuolijakaumaa havainnollistaa kuvion 8 avulla.

Kuvio 8. Vastanneiden sukupuoli

5.2 Vastanneiden ikäjakauma

Tutkimuksessa otettiin huomioon myös vastaajan ikä, sillä iällä on suurta merkitystä varallisuuden kertymisessä. Vastaus valikossa oli viisi erilaista ikäjakaumaa: alle 20-vuotiaat, 20–24-vuotiaat, 25–29-vuotiaat, 30–35-vuotiaat sekä yli 35-vuotiaat. Tutkija päätyi laittamaan tutkimukseen pieniä ikäjakaumia, koska hänen oli henkilökohtaisten huomioiden kautta huomannut, että ammattikorkeakoulun opiskelijoista suurin osa on nuoria aikuisia. Tutkimuksen tulokset olivatkin yllättäviä, koska vastaajista suurin osa oli yli 25-vuotiaita (Kuvio 10).

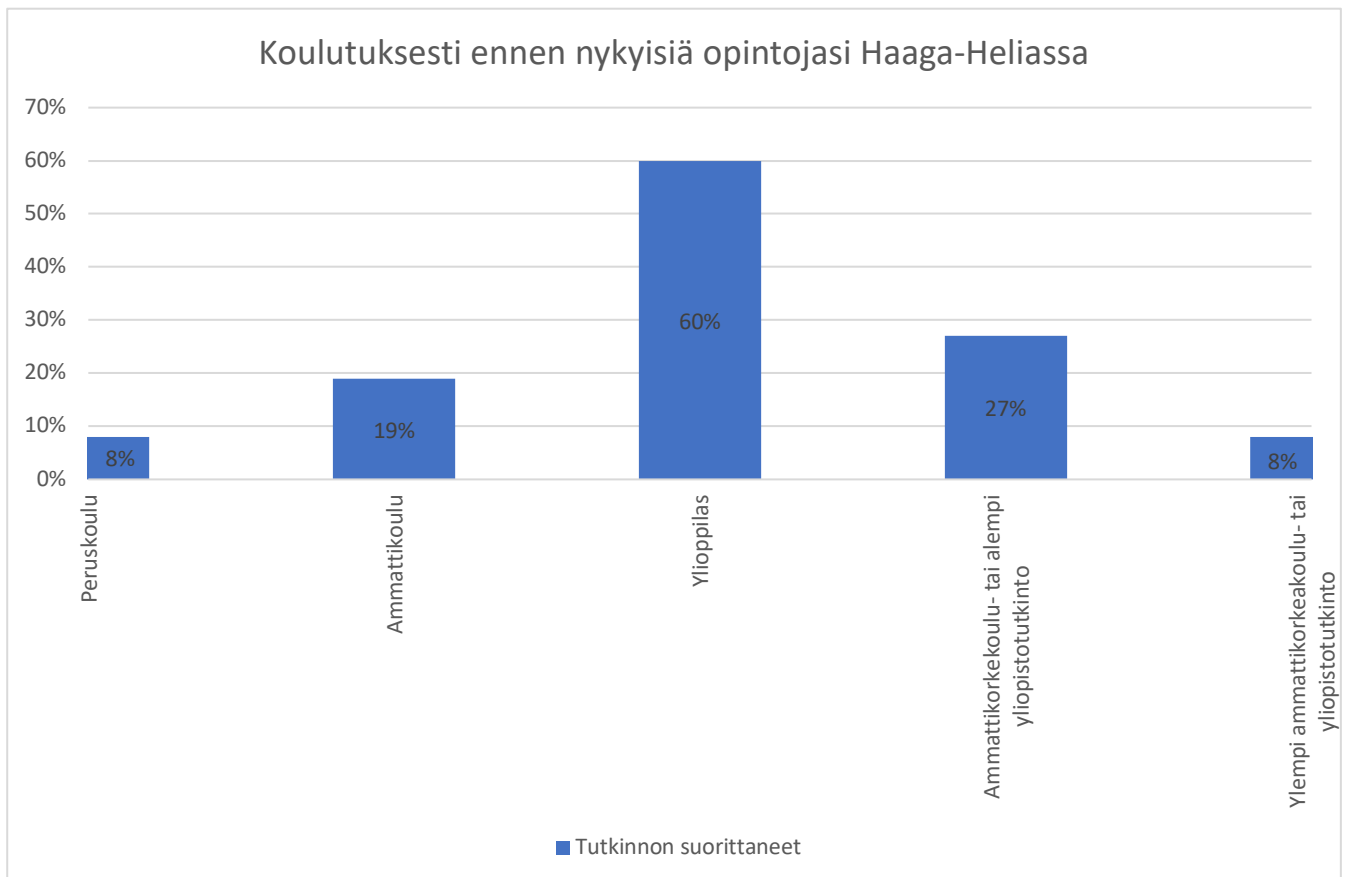

Kuvio 10. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma

5.3 Vastaajien aikaisempi koulutustausta

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, onko aikaisemmalla koulutustaustalla vaikutusta opiskelijoiden taloudenhallinnan taitoihin. Kysymys oli monivalintakysymys, joten vastaajat pystyivät valitsemaan useammankin kohdan. Jos kysely toteutettaisiin uudestaan, olisi järkevämpää selvittää vastaajien viimeisin koulutus ennen Haaga-Helian opintoja. Kyseinen otsikko on nimittäin harhaanjohtava. Vastuksista ei voi tarkkaan määrittellä, mikä on ollut vastaajan korkein koulutus.

Aikaisemmassa kohdassa 7 Tutkimustulokset mainitaan, että kyselytutkimukseen vastanneita oppilaita oli yhteensä 86 kappaletta. Kyselytutkimuksen kolmannessa kohdassa kysytään opiskelijoiden koulutuksesta ennen nykyisiä opintoja Haaga-Heliassa. Kysely oli monivalintakysymys, joten vastauksia tuli yhteensä 105. Vastanneista noin puolet oli valmistunut ylioppilaaksi. Neljäsosa vastaajista oli aikaisemmin suorittanut ammattikorkeakoulun- tai alemman ylioppilastutkinnon. Vastaajista vain 16 oli suorittanut aikaisemmin ammattikoulun. Vastaajista loput eli 7 vastaajaa oli suorittanut ylemmän ammattikorkeakoulun- tai yliopistotutkinnon. (Kuvio 11.)

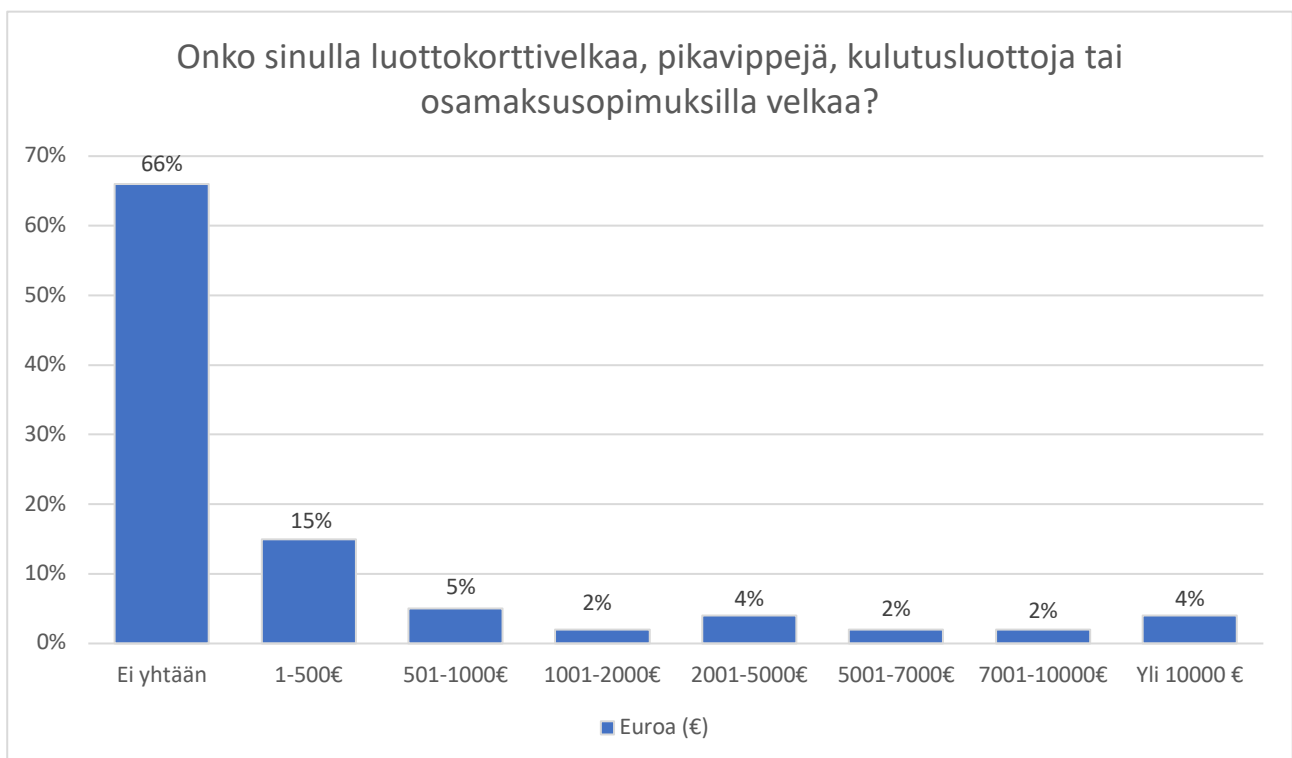

Kuvio 11. Kyselyyn vastanneiden aikaisempi koulutustausta

5.4 Opiskelijoiden velkaantuminen

Neljännessä kysymyksessä käsiteltiin opiskelijoiden velkatilannetta luottokorttivelkojen, pikavippien, kulutusluottojen sekä osamaksusopimusten kautta. Tutkimuksessa ei haluttu kysyä opiskelijoiden mahdollisesta asuntolainasta, koska asuntolainan huomioiminen tutkimuksessa olisi vääristänyt tutkimusta. Tutkimuksessa juuri haluttiin selvittää, että paljonko opiskelijoilla on kallista luottoa.

Vastaukset olivatkin todella mielenkiintoisia, sillä kahdella kolmesta vastaajasta (66 %) ei ollut ollenkaan minkäänlaisia kalliita luottoja (Kuvio 12.)

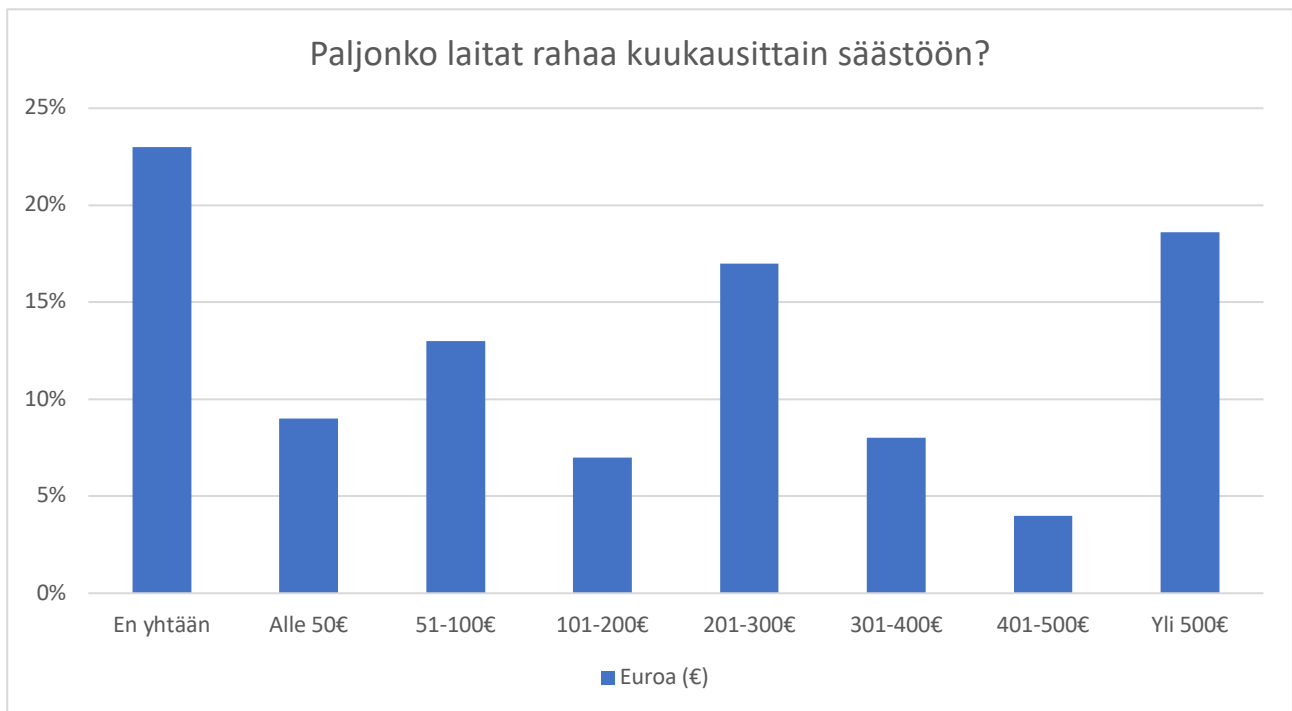

Kuvio 12. Opiskelijoiden velkaantuminen

5.5 Kuukausittaiset säästösummat

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, kuinka paljon opiskelijat säästävät kuukaden aikana rahaa. Vastausvaihtoehtoja kysymykseen oli kahdeksan. 23,3 % opiskelijoista eli 20 opiskelijaa kertoi, etteivät he säästä rahaa ollenkaan kuukauden aikana. Kahdeksan (8) oppilasta laittoi rahaa säästöön alle 50 euroa kuukausittain. 50-100 euroa säästi kuukausittain 11 oppilasta, kun taas 101-200 euroa laittoi säästöön 6 oppilasta. Kolmanneksi suosituin vastausvaihtoehto oli 201-300 euroa, johon 15 oppilasta (17,4%) oli vastannut. 301-400 euroa laittoi kuukausittain säästöön 7

oppilasta (8,1%). Vähiten vastauksia tuli kohtaan 401-500 euroa, jonka oli vain 3 henkilöä valinnut. Toiseksi suosituin vastausvaihtoehto oli yli 500 euroa, jonka 16 oppilasta oli valinnut. (Kuvio 13)

Kuvio 13. Kuukausittainen säästäminen

5.6 Kiinnostus sijoittamista kohtaan

Kyseisessä kohdassa selvitetään, että kuinka kiinnostuneita opiskelija ovat sijoittamisesta. Kohtaan laitettiin viisi vastausvaihtoehtoa eli:

- Kyllä sijoitan jo
- Sijoittaminen kiinnostaa, mutta en vielä sijoita
- Sijoittaminen kiinnostaa, mutta en aio sijoittaa
- Sijoitan, vaikka aihe ei minua kiinnosta
- En sijoita eikä sijoittaminen kiinnosta minua

Eniten vastauksia tuli kohtaan: kyllä sijoitan jo, sillä vastaajista yli puolet (65 %) valitsi kyseisen vastausvaihtoehdon. Toiseksi suosituin vastausvaihtoehto oli se, että sijoittaminen kiinnostaa, mutta en vielä sijoita. Kyseisen vaihtoehdon oli valinnut 19 tradenomi opiskelijaa (22 %). Vähiten ääniä saivat seuraavat vastausvaihtoehdot: sijoittaminen kiinnostaa, mutta en aio sijoittaa sekä sijoitan, vaikka aihe ei minua kiinnosta. Kumpikin kohta sai kaksi vastausta kyselyssä. Vähän vastauksia tuli myöskin kohtaan: en sijoita, eikä sijoittaminen kiinnosta minua, sillä kyseisen kohdan valitsi 7 vastaajaa (8 %). 90 % vastaajista valitsi vaihtoehdon, missä sijoittaminen kiinnostaa ja vain 10 % vastaajista valitsi kohdan, missä sijoittaminen ei kiinnosta. (Kuvio 14.)

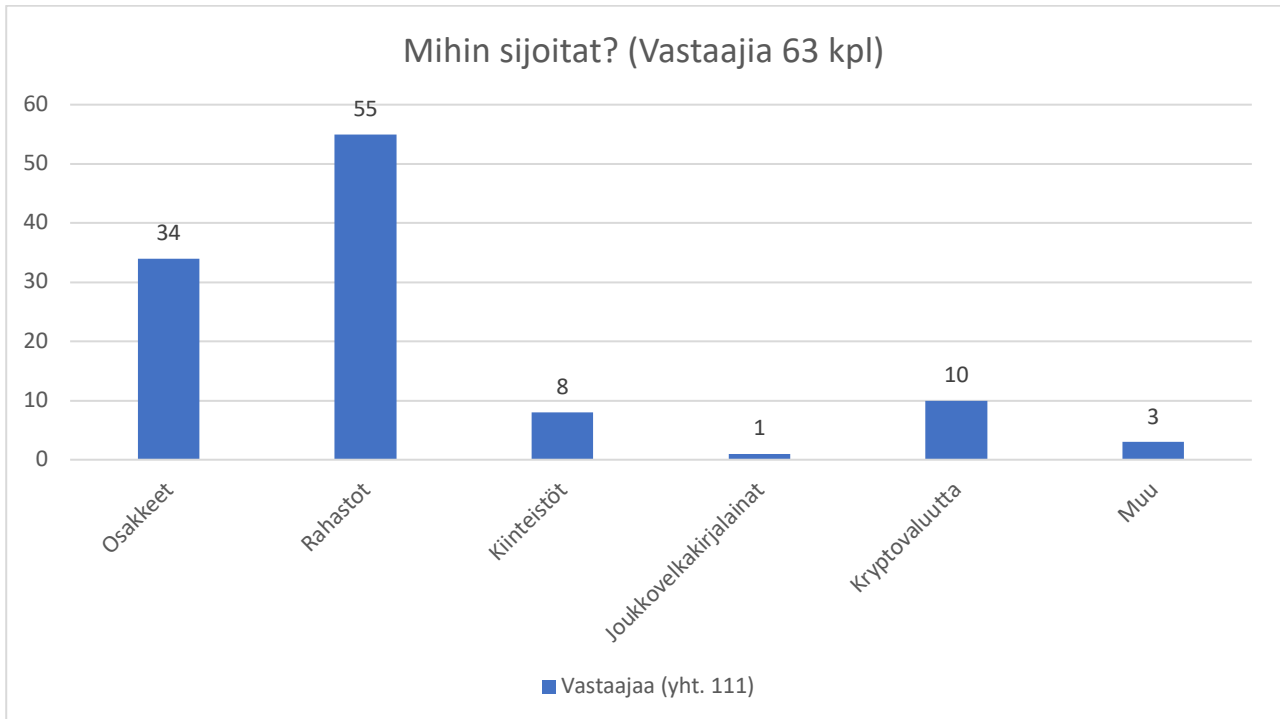

Kuvio 14. Kiinnostus sijoittamiseen

5.7 Eri sijoitusmuotoihin sijoittaminen

Kyselytutkimuksen kohdassa 7 kysytään, mihin opiskelijat sijoittavat. Vastaajista 63 vastasi kyseiseen kohtaan ja 23 kyselytutkimukseen osallistujaa ei vastannut. Vastaus oli muotoiltu monivalintakysymykseksi, koska sijoittamista pystyy tekemään monilla erilaisilla tavoilla. Vastausvaihtoehtoina olivat osakkeet, rahastot, kiinteistöt, joukkovelkakirjalainat, kryptovaluutta sekä muut sijoituskohteet.

Suosituin sijoituskohde oli rahastot, joihin suurin osa vastaajista kertoi sijoittavansa (55 vastaajaa). Sijoittaneista henkilöistä yli puolet kertoi sijoittaneensa eri yhtiöiden osakkeisiin (34 vastaajaa). 10 vastaajaa kertoi sijoittaneensa kryptovaluuttaan ja kahdeksan (8) vastaajaa kertoi sijoittaneensa kiinteistöihin. Joukkovelkakirjalainoihin sijoitti yksi vastaaja. Kolme vastaajaan vastasi kohtaan muu, johon pystyi itse myös kirjoittamaan, että mihin muuhun sijoittaa. Yksi vastaajista kertoi, että hän sijoittaa itseensä. (Kuvio 15.)

Kuvio 15. Opiskelijoiden sijoituskohteet

5.8 Raha-asioista tiedon saaminen

Kyselyssä kysyttiin, mistä opiskelijat ovat saaneet tietoa raha-asioista. Vastaukset jakautuvat laajasti eri vastausvaihtoehtoihin. Kysymys oli monivalintakysymys, jotta vastaajat voivat kertoa kaikista niistä tavoista, joiden kautta he ovat tietoa saaneet.

Vastausvaihtoehdoksi muodostui kuusi erilaista vaihtoehtoa eli:

- Koulu
- Vanhemmat
- Ystävät
- Itseoppinut
- Sijoittamiseen ja taloudenhallintaan liittyvät kurssit
- En mistään
- Muu

Kysymykseen oli pakko vastata, joten kaikki 86 kyselytutkimukseen osallistunutta vastasivat kysymykseen. Kuitenkin kaikkien yhteenlaskettujen vastauksien lukumäärä on 184 kappaletta eli useat vastaajat valitsivat useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon. Suurin osa vastaajista (65 kpl) vastasi, että he ovat itseoppineita raha-asioiden suhteen. Seuraavaksi eniten vastauksia eli 34 sai ystävät. 32 vastaajaan kertoi saaneensa raha-asioihin liittyvää tietoa vanhemmiltaan. Vain alle yksi neljästä koki saaneensa tietoa raha-asioiden hoitamisesta koulusta (19 kpl). Vastaajista 15 oli

opiskellut raha-asioiden hoitamista erilaisten sijoittamiseen sekä taloudenhallintaan liittyvien kursien kautta. Vastausvaihtoehtona oli myöskin muu, johon vastaajat saivat halutessaan lisättyä lisättekstin. Vastaajista 14 valitsi kohdan muu. Heistä yksi kertoi saaneensa tietoa raha-asioista työpai-
kalta/työkavereilta, kumppaneilta sekä sosiaalisen median eri ryhmistä/keskusteluista. (KUVIO 16)

Kuvio 16. Tiedon saaminen raha-asioista

5.9 Koetaanko taloustaitojen opettaminen tärkeäksi kouluissa?

Kyselytutkimuksen viidessä seuraavassa kysymyksessä kysyttiin opiskelijoiden taloudenhallinnasta ja sen vaikutuksesta vastaajien elämään. Väittämiin oli annettu viisi erilaista vastausvaihtoehtoa. Vastaajien tuli miettiä, että kuinka hyvin kyseinen väittäjä pitää paikkaansa heidän mielestään. Vastausvaihtoehdot ovat tehty Likertin-asteikkoa mallina käyttäen. Vastausvaihtoehtona ovat olleet:

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

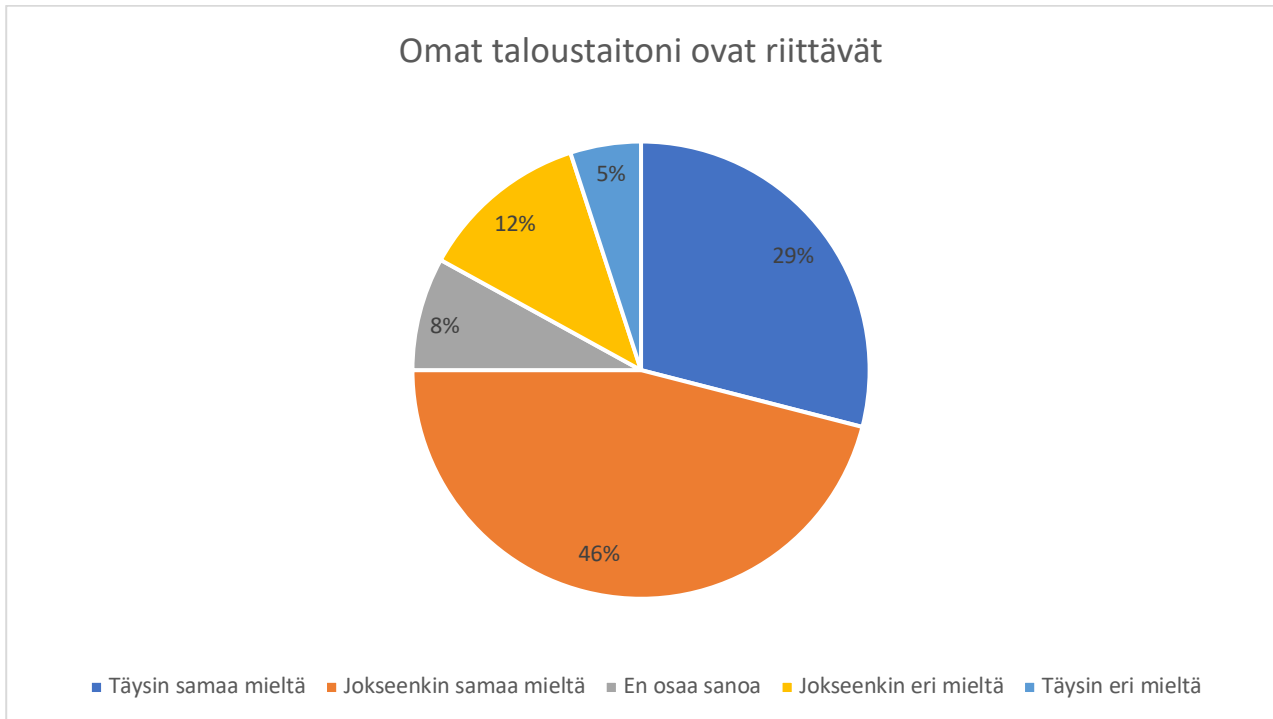
Tutkimuksessa kysyttiin oppilaiden mielipidettä siitä, että onko taloustaitojen opettaminen heidän mielestään tärkeää kouluissa. Kysymykseen vastanneet olivat joko täysin samaa mieltä (74 vastaajaa) tai jokseenkin samaa mieltä (12 vastaajaa) väittämän kanssa. (KUVIO 17.)

Kuvio 17. Taloustaitojen kouluopetuksen tärkeys

5.10 Kokemus omien taloustaitojen riittävydestä

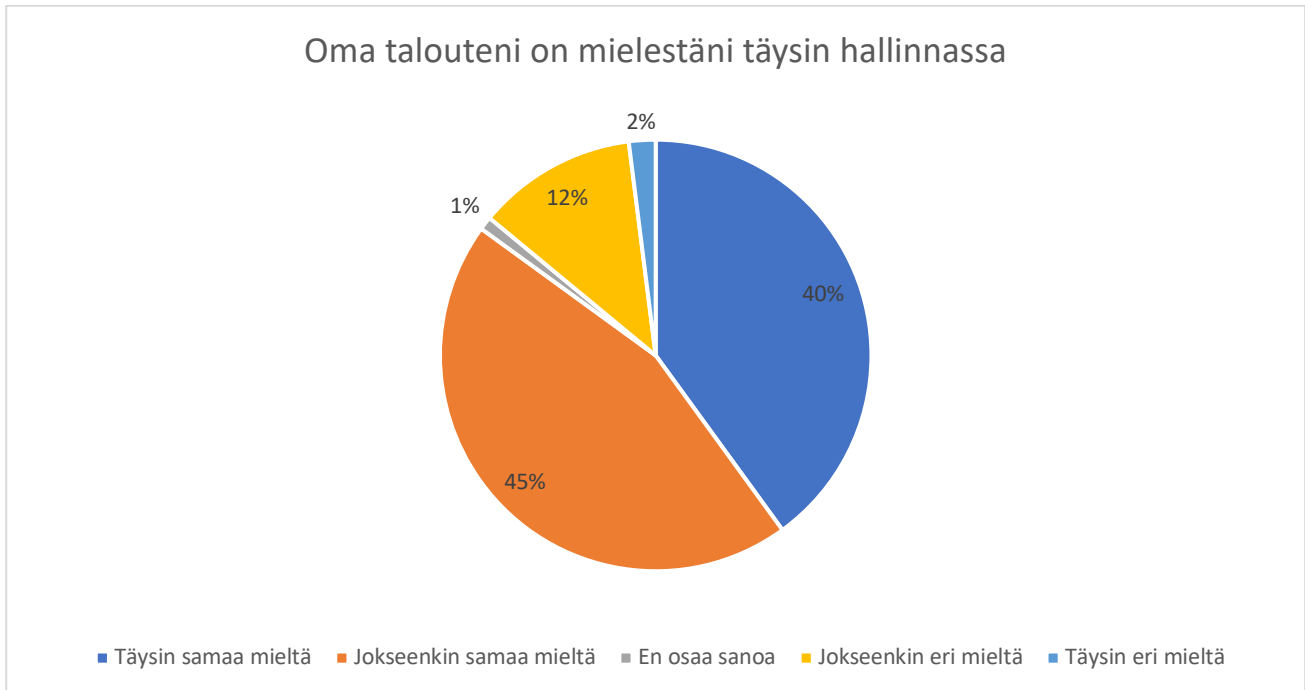
Yhdennessätoista kysymyksessä käydään läpi oppilaiden omaa käsitystä omista taloustaidoista. Kysymyksellä haluttiin selvittää, kokevatko vastaajat omat taloustaitonsa riittävinä. Melkein puolet vastaajista (46 %) oli jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Seuraavaksi eniten vastauksia (25 kpl) tuli kohtaan, missä väittämän kanssa oltiin täysin samaa mieltä. 10 vastaajaa (12 %) oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä, kun taas 4 vastaajaa (5 %) oli väittämän kanssa täysin eri mieltä. Seitsemän (7) kyselytutkimukseen vastanneista opiskelijoista eivät osanneet sanoa omaa mielipidettään kyseiseen väittämään. (Kuvio 18.)

Kuvio 18. Opiskelijoiden omien taloustaitojen riittävyys

5.11 Vastajien kokemus omasta taloudenhallinnasta

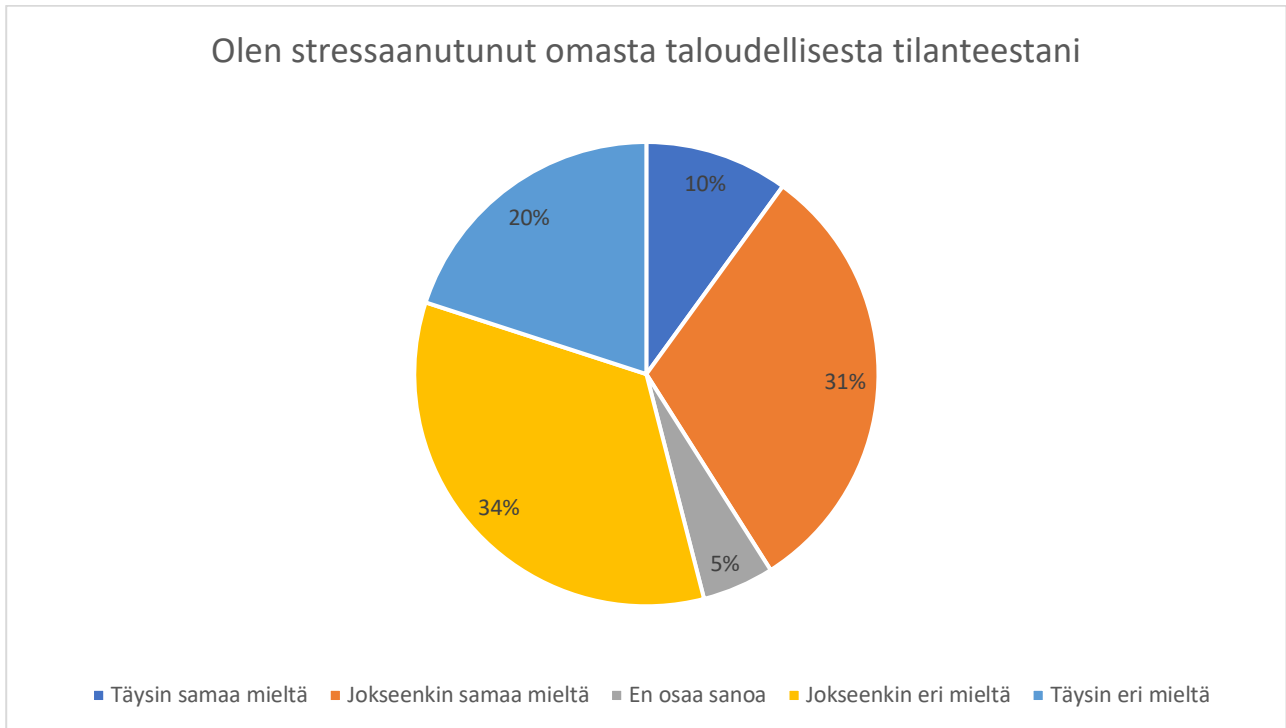
Tutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden omaa tunnetta siitä, onko heidän oma taloutensa täysin hallinnassa. Suurin osa vastaajista (85 %) oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä (34 vastaajaa) tai jokseenkin samaa mieltä (39 vastaajaa). Tutkimuksen vastanneista oppilaista 10 oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä, kun taas täysin eri mieltä väittämän kanssa oli kaksi (2) vastaajaa. Yksi oppilas ei ollut osannut kertoa mielipidettään oman talouden hallinnasta. (Kuvio 19.)

Kuvio 19. Vastaajien kokemus omasta taloushallinnastaan.

5.12 Millaisia psyykkisiä vaikutuksia taloudellinen tilanne tuo

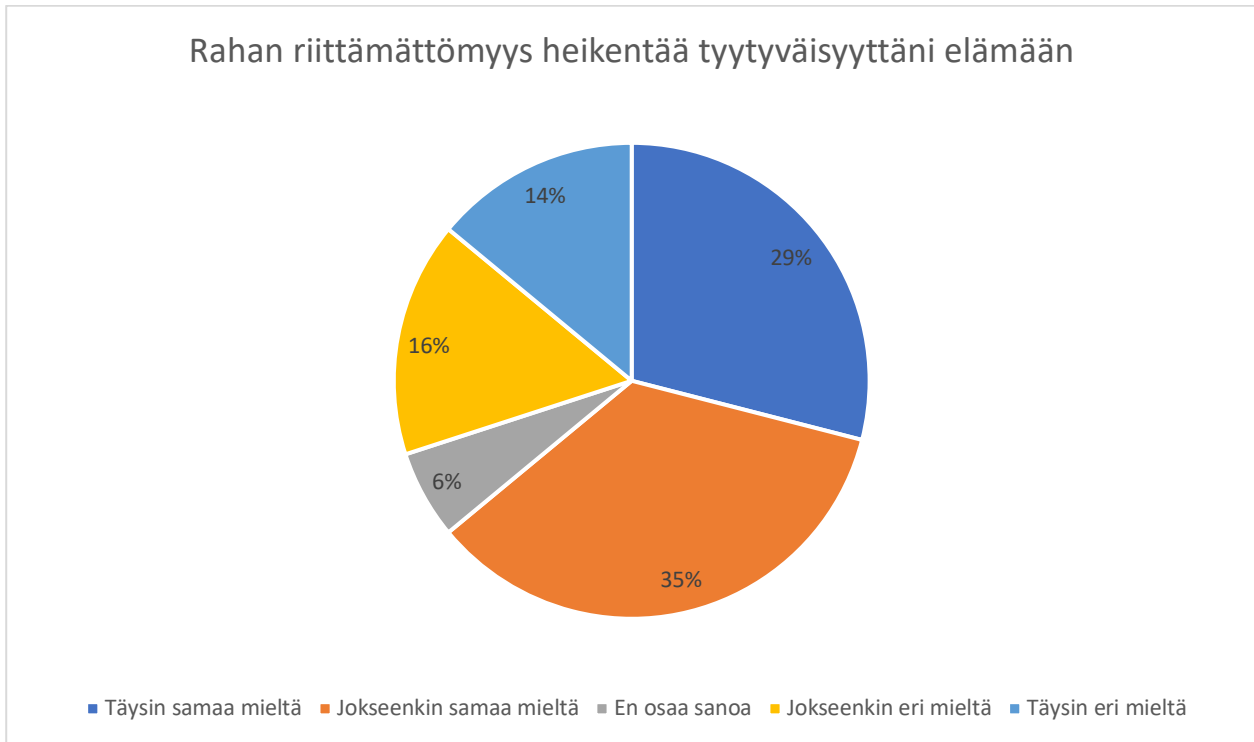
Kahdennessatoista kysymyksessä selvitettiin, että tuoko oppilaiden taloudellinen tilanne heille stressiä. Vastaukset hajautuivat kaikkiin eri vastausvaihtoehtoihin. Eniten vastauksia sai vaihtoehto, missä ollaan väitteen kanssa jokseenkin eri mieltä (29 kpl). Seuraavaksi suosituin vastausvaihtoehto oli jokseenkin samaa mieltä, minkä oli valinnut itselleen sopivammaksi 27 vastaajaa (31 %). Täysin eri mieltä olettaman kanssa oli 17 opiskelijaa (19,8 %), kun taas väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli 9 vastaajaa (10 %). Tutkimukseen osallistuneista vastaajista 4 (5 %) vastasi kysymykseen en osaa sanoa. (Kuvio 20.)

Kuvio 20. Opiskelijoiden kokemus siitä, aiheuttaako oma taloudellinen tilanne stressiä.

5.13 Rahan riittämättömyyden vaikutukset elämäntyytyväisyyden tunteeseen

Kysymyksessä 13 kysyttiin rahan mahdollisesta riittämättömyydestä elämän tyytyväisyyden tunteeseen. Kysymyksessä haluttiin ottaa selvää, että onko tiukalla rahallisella tilanteella vaikutusta oppilaiden elämän tyytyväisyyden kanssa. Oppilaiden vastaukset jakautuvatkin kaikille eri vastausvaihtoehdoille suhteellisen laajasti. Vastausten perusteella suurin osa vastaajista kokee rahan riittämättömyyden heikentävän elämän tyytyväisyyden tunnetta. Vastaajista 25 (29 %) oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, sekä jokseenkin samaa mieltä oli 30 vastaajaa (35 %). Vastaajista 14 (16 %) olivat jokseenkin eri mieltä, väittämän: Rahan riittämättömyys heikentää tyytyväisyyttäni elämään kanssa. Täysin eri mieltä taas oli 12 vastaajaa (15 %). Viisi vastaajaa (6 %) oli valinnut vastausvaihtoehdoksi: En osaa sanoa. (Kuvio 21)

Kuvio 21. Kokevatko vastaajat rahan riittämättömyyden heikentävän heidän elämänsä tyytyväisyyttä.

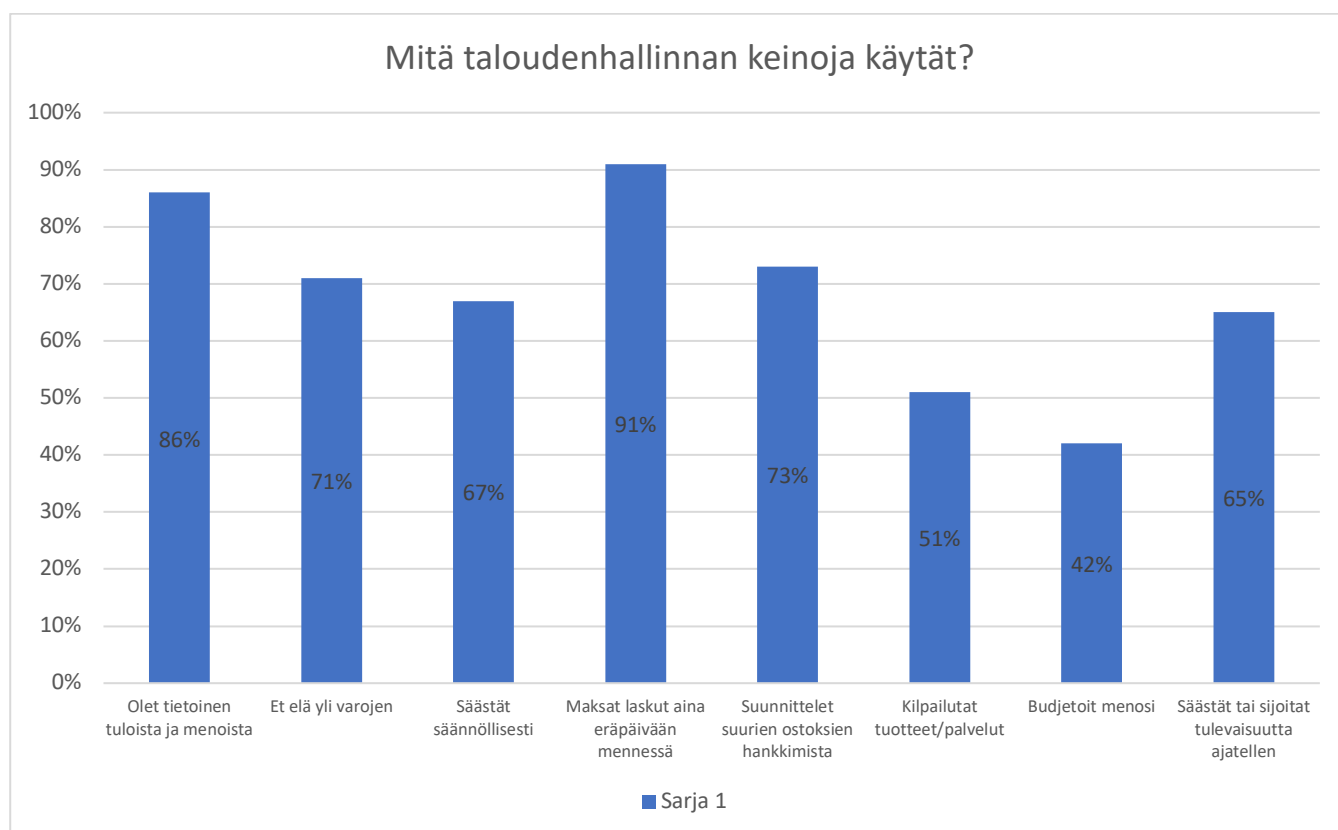
5.14 Vastaajien erilaisten taloudenhallinnan keinojen käyttäminen

Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia taloudenhallinnan keinoja oppilaat käyttävät. Vaihtoehtoina oli kahdeksan erilaista taloudenhallinnan keinoa

- Olet tietoinen tuloista ja menoista
- Et elä yli varojen
- Säästät säännöllisesti
- Maksat laskut aina eräpäivään mennessä
- Suunnittelet suurien ostoksien hankkimista
- Kilpailutat tuotteet/palvelut
- Budjetoit menosi
- Säästät tai sijoitat tulevaisuutta ajatellen

Tutkimuskysymys oli monivalintakysymys, koska haluttiin saada tietää, että mitä kaikkia tapoja opiskelijat käyttävät taloudenhallinnassa. Vastaajien määrä kysymyksessä pysyi vieläkin samana, mutta vastauksia tuli kokonaisuudessa 470. Kuten kuviosta 22 voidaan huomata vastauksia jokaiseen vaihtoehtoon tuli runsaasti. Vastaajista 74 kertoi olevansa tietoinen omista tuloistaan ja menoistaan. 61 tutkimukseen osallistunutta vastaajaa toi esiin, etteivät he elä yli varojensa. Kaikista vastaajista 58 valitsi vaihtoehdon: Säästät säännöllisesti. Suosituin vastausvaihtoehto oli: Maksat

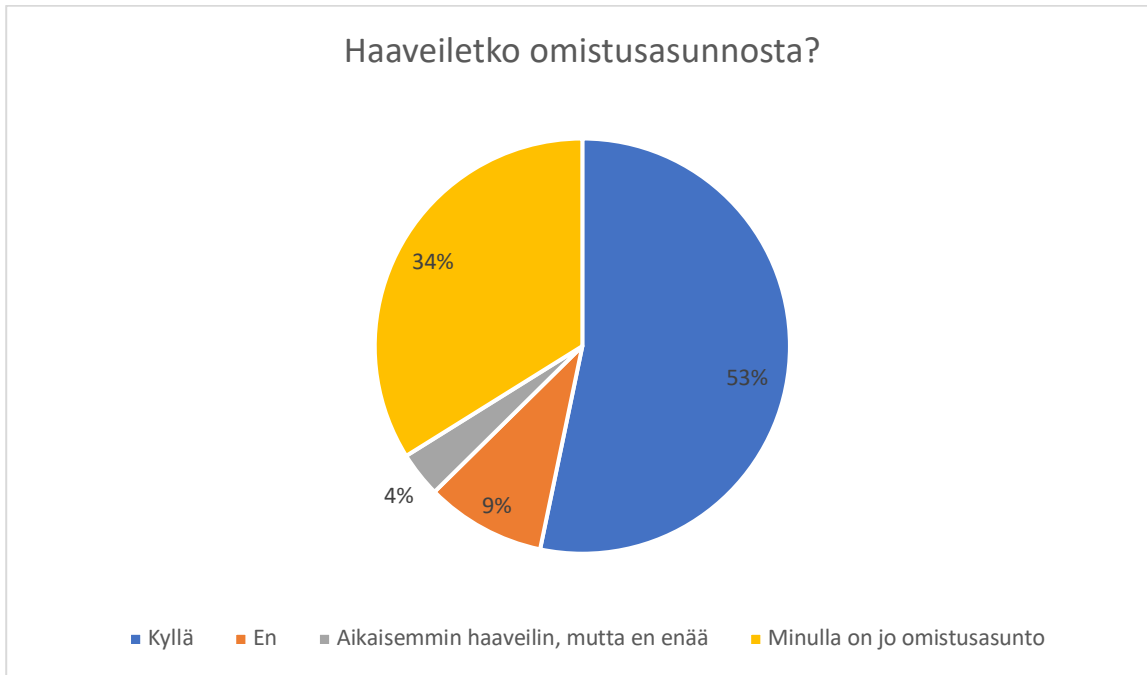
laskut aina eräpäivään mennessä, jonka valitsi 78 vastaajaa. Kolme neljästä vastaajasta (63 kpl) kertoi suunnittelevansa suurien ostojen hankintaa. Kuin taas puolet (44 kpl) vastaajista toi ilmi, että he kilpailuttavat tuotteet/ palvelut. Vähiten vastauksia tuli kohtaan: budjetoit menosi, jossa vastauksia tuli yhteensä 36 kappaletta. Yli puolet vastaajista (56 kpl) taas kertoi, että he säästävät tai sijoittavat tulevaisuutta ajatellen.

Kuvio 22. Opiskelijoiden käyttämiä taloudenhallinnan keinoja

5.15 Tutkittavien haaveet omistusasunnosta

Viimeisessä kohdassa haluttiin selvittää, että haaveilevatko oppilaat omistusasunnosta. Vastaajista suurin osa joko omisti jo omistusasunnon (29 kpl) tai unelmoi omistusasunnon omistamisesta (46 kpl). Vastausvaihtoehdon: En, valitsi 8 vastaajaa. Loput vastaajat (3 kpl) kertoivat, että he olivat aikaisemmin haaveilleet omistusasunnosta, mutta eivät enää haaveile. (Kuvio 23.)

Kuvio 23. Haaveilevatko vastaajat omistusasunnon omistamisesta.

6 Pohdinta

6.1 Tutkimuksen tulokset omien pohdintojen kautta

Tutkimuskyselyyn vastanneista oppilaista oli $\frac{3}{4}$ osaa naisia ja $\frac{1}{4}$ osa vastaajista oli miehiä. Tutkimusta lähettäessä ei tiedetty, että kuinka monelle nais/mies vastaajalle tutkimus lähetetään. Vastauksien määrästä, kuitenkin voidaan huomata, että naisvastaajia oli paljon enemmän suhteessa mies vastaajien määrään. Kyseiseen jakaumaan on vaikuttanut varmasti Haaga-Helian ammattikorkeakoulun opiskelijoiden sukupuolijakauma. Sillä Opetushallinnon tilastopalvelun verkkosivuilla olevan tiedon mukaan viimeisen 10 vuoden aikana Haaga-Helian ammattikorkeakoulusta on valmistunut noin. 14 000 naista ja 8 500 miestä.

Oli mielenkiintoista huomata, että ammattikorkeakouluissa opiskelee huomattavasti enemmän naisia, kuin miehiä. Opiskelijoiden sukupuolijakauma tuo tulevaisuudessa varmasti suurta muutosta työpaikkojen hierarkiassa. Yhteiskunnassamme, kun on aikaisemmin totuttu, että nainen on kotona hoitamassa lapsia ja mies töissä, niin on mielenkiintoista huomata tässä asiassa suurta muutosta. Tälläkin hetkellä ammattikorkeakoulussa opiskelijoista 75 prosenttia on naisia ja 25 prosenttia on miehiä, niin tulevaisuudessa naiset ovat miehiä selkeästi paljon kouluttautuneempia. Koulutus on usein myös taannut ihmisille paremman elämän. Millaisetekohan vaikutukset opiskelijoiden sukupuolijakaumalla on tulevaisuudessa?

Tutkimuksessa haluttuun myös selvittää vastaajien ikä, koska tutkijaa kiinnosti tietää, että minkä ikäiset vastaajat ovat kiinnostuneet taloudenhallinnasta. Ammattikorkeakouluissa ei ole mitään ikävaatimuksia. Ainoa vaatimus ammattikorkeakouluun pääsyssä on toisen asteen tutkinto, joten nuorimmat oppilaat ovat yleensä 18-vuotiaita.

Tutkimukseen päädyttiin valitsemaan ikäjakaumaksi alle 20-vuotiaat, 20–24-vuotiaat, 25–29-vuotiaat, 30–35-vuotiaat sekä yli 35- vuotiaat. Tutkijan omana havaintona oli ollut, että Haaga-Helian ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat suurimmaksi osaksi nuoria aikuisia. Tuon havainnon perusteella tutkija muodosti ikäjakaumien valikon. Tutkimuksessa saadut vastaukset eivät olutkaan tutkijan oman huomion mukaisia. Tutkimukseen vastanneista 23 prosenttia valitsi iäkseen yli 35 vuotta. Jos tutkimus tehtäisiin uudestaan, niin vastausvalintoihin kannattaisi laittaa vielä yksi ikäryhmä. Kyseinen muutos olisi voitu toteuttaa jakamalla yli 35-vuotiaat vastaajat kahteen osaan eli 35–40-vuotiaat sekä yli 40-vuotiaat. Tällä tavalla olisi saatu tarkempaa tietoa opiskelijoiden ikäjakaumasta.

Tutkija olettikin väärin tutkimukseen osallistujien vastaajien ikäjakaumasta. Oletuksena hänellä oli, että vastaajat olisivat todella nuoria. Tuloksissa voimme kuitenkin huomata, että vastaajista vain 1 prosentti on alle 20-vuotias ja 30 prosenttia vastaajista oli 20–24-vuotias.

Tutkimuksen kolmannen kohdan kysymyksenä on koulutuksesi ennen nykyisiä opintojasi Haaga-Heliassa. Kysymys oli muotoiltu monivalintakysymykseksi, vaikka tarkemman informaation kohdasta olisi saanut, jos olisi tarkemmin kysytty viimeisintä koulutusta ennen nykyisiä opintoja Haaga-Heliassa. Nykyisellä asteikolla tiedot ei ole luotettavia, koska osa vastaajista (19 kpl) oli valinnut kaksi vastausvaihtoehtoa. Kyselytutkimuksen otsikko sekä vastausvaihtoehdot olisi pitänyt tässä kohdassa tehdä tarkemmaksi.

Tutkielmassa haluttiin selvittää Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden aikaisempaa koulutustaustaa. Kyselytutkimusta tehdessä koulutustaustan kysyminen tuntui hyödylliseltä, koska koulutuksella on iso vaikutus ihmisten taloudellisiin tilanteisiin. Näin jälkikäteen mietittynä kysymys ei kuitenkaan tuo mitään lisäarvoa tutkimukseen, sillä tutkimuksessa saatiin vaan tietää, että ammattikorkeakoulun opiskelijoita tulee erilaisista valtiollisista instituutioista. Tutkimuksessa tutkittiin juuri ammattikorkeakouluopiskelijoiden taloustaitoja hyvinvoinnin näkökulmasta, joten tutkimukseen ei vaikuttanut opiskelijoiden aikaisempi koulutustausta.

Neljäs kohta tutkimuksessa: Onko sinulla luottokorttivelkaa, pikavippejä, kulutusluottoja tai osamaksusopimuksilla velkaan. 66 prosenttia vastaajista valitsi kohdan: Ei yhtään, seuraavaksi suosituin kohta oli 1–500 euroa. 4 prosenttia vastaajista valitsi suurimman vastausvaihtoehdon eli yli 10 000 euroa. Tutkimuksessa saadut tulokset ovat samankaltaisia, kuin mitä teoriassa käyty tietopohja. Siinä kerrottiin esimerkiksi, että monilla suomalaisilla on taloudenhallinta hyvällä mallilla ja taas osalla kertyy suurempia määriä luottoa. Myös tutkimuksen toisessa teoriaosuuden kohdassa mainittiin, että jokaisella suomalaisilla olisi velkaa 900 euroa, jos koko Suomen Pankin kulutusluottojen summa jaettaisiin yksilöille. Tämä tutkimuksen kohta on myös yhtäläinen tutkimustulosten kanssa.

Tutkimuksen 5 kohdassa selvitettiin, että kuinka paljon opiskelijat laittavat rahaa säästöön kuukausittain. Yllättävää tutkimuksessa oli, että jopa 19 prosenttia vastaajista laittoi säästään yli 500 euroa joka kuukausi. Myös vain 24 prosenttia kertoi, etteivät he säästä yhtään. Onkin mielenkiintoista huomata, että suurin osa opiskelijoista säästää ja vieläpä suuria summia kuukausittain.

Kohdassa kuusi käsiteltiin tutkimuskyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kiinnostusta sijoittamista kohtaan. Kuten Osuuspankin artikkelissa (lisää vuosiluku) kerrotaan, että nuortenaikuisten 18-30-vuotiaiden osakekauppojen määrä nousi toissa vuonna 115 prosenttia. Artikkelissa tuotiin myös esille, että kiinnostuminen sijoittamisesta on kasvanut viimeisten vuosien aikana. Kyseisessä artikkelissa tuodut tiedot ovat yhtenäisiä opiskelijoiden sijoittamisen kiinnostuksen kanssa. Tutkimuksen osallistujista 65 % sijoitti jo, sekä 22 % kertoi olevansa kiinnostuneita sijoittamisesta, mutta he eivät vielä sijoita. 2 % vastaajista kertoi, etteivät he aio sijoittaa, vaikka aihe kiinnostaakin heitä. Vastaajista 8 % kertoi, ette sijoittaminen kiinnosta, etteivät heillä ole aikomusta sijoittaa.

Vastausvaihtoehdoksi oli laitettu myös valinta: Sijoitan, vaikka aihe ei minua kiinnosta, tämän vastausvaihtoehdon valitsi 2 % vastaajista. Onkin mielenkiintoista, että nämä vastaajat sijoittavat, vaikka kiinnostusta sijoittamista kohtaan ei ole. Tämä voikin johtua siitä, että joku toinen on sijoittanut heidän puolestaan tai siitä, että sijoitukset ovat saatu esimerkiksi perintönä.

Mielestäni oli yllättävää huomata, että näin useaa henkilöä sijoittaminen kiinnostaa. Voi myös olla, että tradenomiopiskelijoiden mielenkiinto on usein myös talouteen liittyvää kiinnostusta. Tradenomiopinnoissa käydään läpi liiketoiminnan erilaisia osa-alueita ja aiheet sivuuttavat usein myös toimeentuloon liittyviä kysymyksiä. Opintojen aikana varmasti monella herääkin kiinnostus sijoittamiseen kohtaan. Voi myös olla, että liiketalouden aloilla olevat henkilöt ovat kiinnostuneempia omasta taloudestaan, kuin muiden alojen opiskelijat.

Tutkimuksen kohdassa 7 otettiin tietoa, että mihin sijoitusinstrumentteihin opiskelijat sijoittavat. Vastaus oli muotoiltu monivalintakysymykseksi, joten kyselyyn pystyi valitsemaan useammankin vastausvaihtoehdon. Vaihtoehtoina oli osakkeet, rahastot, kiinteistöt, joukkovelkakirjalainat, kryptovaluutta sekä lisäkohta muu. Kysymykseen ei myöskään ollut pakko vastata, koska kaikki opiskelijat eivät sijoittaneet. Vastauksia kohtaan tuli yhteensä 111 ja vastaajia lukumäärä tässä kohdassa oli 63. 87 prosenttia kyseisen kohtaan vastanneista opiskelijoista kertoi sijoittavan rahastoihin. Vastaajista 54 prosenttia kertoi sijoittavansa osakkeisiin. Kuten kohdassa 4.6 mainittiin, niin sijoittaminen usein aloitetaan rahasto- tai osakesijoittamisesta. Mielenkiintoista oli huomata, että yksi opiskelija sijoitti joukkovelkakirjalainoihin.

Kahdeksannessa kohdassa kysyttiin: mistä vastaajat ovat saaneet tietoa raha-asioista. Kysymys oli laitettu monivalintakysymyksettä, jotta tutkimuksessa saataisiin mahdollisimman paljon tietoa, että mitä eri kautta opiskelijat ovat oppineet raha-asioista. Vastaukset olivat todella yllättäviä, sillä suurin osa vastaajista kertoi olevansa itseoppinut 76 %. Paljon vastauksia tuli myös kohtiin, missä kerrottiin raha-asioista saadun tiedon tulleen vanhemmilta (37 %) sekä ystävilta (40 %). Vastaajista 5 prosenttia vastasi, ettei ole saanut tietoa raha-asioista minkäänlaisen tavan kautta. Tässä kohdassa päästään huomaamaan myös, että miten tärkeässä osassa henkilön sosiaalisuhteet ovat elämän hyvinvoinnin näkökulmasta. Vastaajista yhteensä 77 prosenttia kertoi oppineensa raha-asioista, joko vanhemmiltaan tai ystäviltaan.

Henkilökohtainen kokemukseni on, että taloustaitoja ei opeteta kouluissa tarpeeksi. Tutkimuksessa käydyn teorian pohjalta voidaan sanoa, että useat eri tahot toivovat sekä suunnittelevat kouluhin parempaa talouskasvatusta. Raha-asioiden opettaminen olisikin kouluissa erityisen tärkeitä, jotta jokaiselle annettaisiin mahdollisuudet taloudelliseen osaamiseen. Kaaviosta X voidaankin huomata, että 76 prosenttia vastaajista ovat itseoppineita. Joka tarkoittaa siis sitä, että vastaajilla

on tarvinnut olla mielenkiintoa raha-asioita kohtaan ja, että he ovat itse ottaneet asioista selvää, sekä opetelleet uudenlaisia käyttäytymismalleja oman talouden hoitamiseen.

Opinnäytetyön kohdassa 2.1 käytiin läpi henkilöiden resurssien vaikutuksista henkilöiden raha-asioista huolehtimisen näkökulmasta. Kappaleessa käsitellään elämänhallinnan haasteiden vaikutusta taloudenhallintaan. Mitä jos taloudenhallintaa opetettaisiin kouluissa jo nuoresta iästä alkaen. Voitaisiinko sillä vähentää erilaisten elämässä tulleiden haasteiden vaikutusta myös taloudelliseen tilanteeseen? Onkin huolestuttavaa, että meillä suomessa on yksi maailman parhaista koulutusjärjestelmistä, mutta silti opiskelijat ovat oppineet raha-asioista itsenäisesti. Eikö ihan tavallisten arkisten asioiden opettaminen olisi kouluissa tärkeitä?

Kohdassa yhdeksän: Kaikki kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat joko samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että taloustaitojen opettaminen koulussa on tärkeää. Tulosta tukee TAT Talous ja Nuoret -yhdistyksen vuonna 2018 teettämä kysely, jonka mukaan 90 % nuorista koki, että koulun pitäisi opettaa talousosaamista. Liitteenä olevasta teoriaosuudesta saa myös hyvää pohdintaa siihen, että vastausten perusteella moni koki rahan puutteen vaikuttavan elämään.

Tutkimuksen kohdassa 10 selvitetään oppilaiden kokemusta siitä, että ovatko heidän omat taloustaitonsa riittäviä. Suurin osa Haaga-Helian ammattikorkeakoulun opiskelijoista oli sitä mieltä, että heidän taloustaitonsa ovat riittävät. Vastaajista 29 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, kuin taas 46 % vastaajista oli väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista 8 % ei osannut sanoa omaa kokemustaan aiheesta. Jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa oli 12 % vastaajista ja 5 % vastaajista oli väittämän kanssa täysin eri mieltä.

TAT toteutti Nuorten talousosaaminen tutkimuksen vuonna 2018 yläaste-, lukio- sekä ammattikoulu opiskelijoille. Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista vain 1/5 koki, että heidän kouluisaan saatu opetus taloustaidoista on riittävää.

Tutkimuksen tulokset ovat osittain saman suuntaiset. Nimittäin aikaisemmassa opinnäytetyön tutkimuskyselyn kohdassa Haaga-Helian ammattikorkeakoulun opiskelijat kertoivat, että heidän raha-asioistansa saatu tietoisuus perustuu koulussa opittuihin taitoihin. Myös suurin osa opinnäytetyön tutkimuskyselyyn vastanneista oppilaista kertoi, että he ovat oppineet raha-asioista muillakin tavoilla, kun pelkästään eri koulujen opetuksessa.

Tutkimuksessa saatujen tuloksien perusteella voidaan todeta, että suurin osa Haaga-Helian ammattikorkeakoulun opiskelijat pitävät taloustaitojaan riittävinä. Toisin kuin TATin toteuttamassa tutkimuksessa vain 20 prosenttia vastaajista kertoi, että kouluissa saatu talousopetus on riittävää. Tietenkään tuloksia ei voi täysin suoraan vertailla, koska harvojen yläaste, lukio tai ammattikoulu

opiskelijoiden tulee hoitaa omaa talouttaan. Joten käsitys siitä mitä kaikkea kuuluu talousosaamiseen voi olla heikkoa. Myöskään omista taloudenhallinnan taidoista on vaikea tietää, jos ei ole koskaan pitänyt hoitaa omaa talouttaan.

Tutkimuksen kohdassa 11 käsitellään oppilaiden kokemusta oman talouden tilanteesta. Kysymyksenä väitteenä on: Oma talouteni on mielestäni täysin hallinnassa. Tutkimuksen kohdassa 11 kuitenkin suurin osa vastaajista 85 % kertoi, että ovat väittämän kanssa täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä. Aikaisemmissa tutkimuksen tuloksissa oppilaat ovat olleet huolestuneita omasta taloudellisesta tilanteestaan, mutta kuitenkin suurin osa tuntee, että oma talous on täysin hallinnassa.

Kuten opinnäytetyön kappaleessa 2 käytiin läpi, niin omasta taloudellisesta tilanteesta usein murehditaan. Tutkimuksen 12 kohdassa päädyttiin selvittämään, että ovatko vastaajat stressaantuneita omasta taloudellisesta tilanteestaan. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 41 prosenttia oli väitteen kanssa, joko täysin samaa mieltä (10 %) tai jokseenkin samaa mieltä (31 %). Vastaajista väitteen kanssa oli täysin eri mieltä 20 % ja jokseenkin erimieltä 34 %. Loput vastaajat olivat valinneet kohdan: En osaa sanoa. Tuloksissa onkin mukavaa nähdä, että kuitenkin yli puolet vastaajista (54 %) oli väittämän: Olen stressaantunut omasta taloudellisesta tilanteestani kanssa eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä.

Kysymyksessä 13 tutkittiin, että millaisia vaikutuksia rahan mahdollinen riittämättömyys tuo opiskelijoiden elämäntyytyväisyyden tunteeseen. Jenni Häikiön kirjoittamassa opinnäytetyössä 2017 käsitellään taloudellisen tilanteen sekä elämäntyytyväisyyden suhdetta. Työssä mainitaankin, että hyväosaisuuden on havaittu vaikuttavan positiivisesti henkilön subjektiivista elämäntyytyväisyyttä koskevaan luokitukseen. Tämä väite tukeekin tutkimuskyselyssä saatuja tuloksia, missä 64 prosenttia vastaajista kertoi rahan riittämättömyyden heikentävän elämäntyytyväisyyttä. Kyseisen kohdan väittäjä on: rahan riittämättömyys heikentää tyytyväisyyttäni elämään. 64 prosenttia vastaajista oli väitteen kanssa, täysin samaa mieltä (29 %) ja jokseenkin samaa mieltä (35 %).

Kyselytutkimuksen kohdassa 13 olisi voitu ottaa huomioon, ettei kaikkien opiskelijoiden taloudellinen tilanne ole heikko. Tässä kyselyn kohdassa oletama oli, että opiskelijoilla on tiukka rahallinen tilanne, vaikka tämä ei pidä paikkaansa. On varmasti paljon opiskelijoita, kenen taloudellinen tilanne on hyvä tai jopa todella hyvä. Joten kohtaan olisi ollut viisasta laittaa kohta missä kyseinen asia olisi otettu huomioon.

Kyselytutkimukseen kohtaan 13 olisi voitu laittaa kohta, missä olisi eritetty oppilaat kenen taloudellinen tilanne on hyvä. Nykyisessä kyselytutkimuksen kohdassa väittämänä on: rahan riittämättömyys heikentää tyytyväisyyttäni elämään. Tutkimuksesta olisi saatu enemmän informaatiota, jos

vastausvaihtoehdoissa olisi ollut kohta: Taloudellinen tilanteeni on hyvä/vakaa. Näin olisi saatu paremmin tietoon, että millaisia vaikutuksia rahan riittämättömyys tuo tiukan rahatilanteen omaaville vastaajille. Nykyisessä kyselyssä nimittäin voi olla vastaajia, joilla on heikko taloudellinen tilanne, mutta sillä ei ole vaikutusta elämäntyytyväisyyden suhteen.

Työn tutkimuskyselyn kohdassa 14 haluttiin selvittää, että millaisia taloudenhallinnan keinoja oppilaat käyttävät. Niin kuin teoriaosuuden kohdassa 2.1 mainittiin, niin taloudenhallintaan kuuluu monenlaisia eri keinoja, joiden avulla saadaan luotua tunnetta, että oma talous on hallinnassa. Kohdan 2.1 kaaviossa pystymme huomaamaan erilaisia taloudenhallinnan keinoja, joissa oleva teoria-pohja tukee kyselytutkimuksen kohdan 14 tietoa.

Kyselytutkimuksen kohtaan 14 on laitettu kahdeksan erilaista vastausvaihtoehtoa, jotka liittyvät taloudenhallinnan keinoihin. Kyseinen tutkimuksen kohta oli kaikista suosituin ja se saikin hurjat 470 vastausta kokonaisuudessaan. Kyseiseen kohtaan pystyi valitsemaan useita vastauksia, joten tutkija olettikin saavaan paljon vastauksi, mutta vastauksien määrä, kuitenkin yllätti hänet. Kaikkein suosituin vastausvaihto oli kohta, maksat laskut aina eräpäivään mennessä, minkä kohdan valitsi 91 prosenttia vastaajista. Mielestäni todella yllättävää, että näin moni vastaaja muistaa aina maksaa laskut ennen eräpäivää. Myös yllättävää oli, että jopa 86 prosenttia vastaajista ovat tietoisia tuloistaan ja menoistaan. Tietoisuus omista tuloista sekä menoista onkin todella tärkeitä, kun mietitään taloudenhallinnan kokonaiskuvaa. Tässä kohdassa tulikin ilmi, että suurin osa vastaajista ovat tietoisia oman taloutensa käyttövaroista.

Oli myös yllättävää huomata, että vain vähän yli puolet (51 %) vastaajista kilpailutti tuotteet tai palvelut. Voi myös olla, että vastaajat tekevät tuotteiden tai palveluiden kilpailutusta, vaikka he eivät valinneetkaan kohtaa. Kohdan tarkoituksena oli selvittää, että ottavatko vastaajat tietoa tuotteen hinnasta etukäteen, ennen ostopäätöksen tekemistä. Uskallankin väittää, että monet henkilöt googlettavatkin suurempia ostoksia tehdessä halvimman ostopaikan kyseiselle tuotteelle, mutta eivät ymmärrä, että se on myös tuotteen hinnan kilpailuttamista. Onkin mielenkiintoista huomata, että ne asiat mitä pitää itsestään selvyytenä ei ole kaikille perusolettamus. Myös asiat minkä tekemistä itse joutuu harjoittelemaan, on toisille perusolettamus.

Tutkielman viimeisessä kohdassa selvitettiin opiskelijoiden haaveita omistusasunnon suhteen. Vastaajista suurin osa eli 87 % haaveili omistusasunnosta tai omisti jo oman asunnon. Kuten opinäytetyön kohdassa 3 mainitaankin, niin usein ajatellaankin oman asunnon takaisin maksua säästämisenä. Omistusasunnon ostolla onkin ollut huomattavia merkityksiä suomalaisten varallisuuden kertymisen kannalta

6.2 Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimus oli mielenkiintoinen ja tutkimusta samasta aihealueesta tulisi jatkaa, jotta saataisiin lisää tietoa opiskelijoiden taloudellista tilanteesta ja keinoista hallita taloudellista tilannetta. Tieto opiskelijoiden taloudellisesta tilanteesta on tärkeä. Sen avulla voidaan arvioida muun muassa yhteiskunnallisen päätöksenteon onnistumista siltä osin, kuin päätökset liittyvät opiskelijoiden perusturvaan. Taloushaasteet aiheuttavat monenlaisia ongelmia ja lisäävät erilaisten opiskelijoiden tukipalveluiden tarvetta, mikä tulee huomioida tukipalveluiden resurssisuunnittelussa. Tärkeää on, että talousongelmien lisääntyminen tunnustetaan ja aktiivisesti etsitään keinoja niiden ratkaisemiseksi.

Tutkimusta pitää jatkaa myös, jotta voidaan tunnistaa lisää niitä keinoja, jotka auttavat opiskelijoita selviämään taloushaasteita. Tietoa erilaisista taloudenhallinnan keinoista voidaan käyttää hyväksi koulutussisältöjen suunnittelussa, jotta opiskelijoiden tietämystä erilaisista hallintakeinoista saadaan levittyä. Jatkotutkimustuloksia voidaan käyttää esimerkiksi kirjallisen- ja verkkomateriaalin suunnittelussa.

Syväisemmän tiedon saamiseksi jatkotutkimuksissa tutkimusmenetelmänä voisi käyttää haastattelua. Näin saataisiin tietoa asioista, jotka opiskelijat itse pitävät tärkeinä, kun puhutaan talouden hallinnasta ja siihen liittyvistä ongelmista.

Tutkimusta voitaisiin jatkaa myös eri alojen koulutuksissa opiskeleville opiskelijoille. Näin saataisiin tietää, että onko eri alojen opiskelijoiden taloudellinen tietämys samalla tasolla. Tutkimus voitaisiin tehdä myös alempi asteisille opiskelijoille ja tutkia, että millaisia vaikutuksia lukio, ammattikoulu, yliopisto tai ammattikorkeakoulu opinnoilla on opiskelijoiden taloudelliseen osaamiseen.

Tällöin saataisiin myös tietoa mitä voitaisiin käyttää, kun opintosuunnitelmaa tehdessä. Silloin voitaisiin lisätä taloudellista opetusta ryhmille, jotka kokevat oman taloudellisen osaamisen heikoksi.

6.3 Luetettavuus tutkimuksessa

Tutkimuksen vastaajat valittiin satunnaisotannalla. Otanta kattoi laajan joukon Haaga-Helian opiskelijoista, mutta voi olla, että tutkimukseen vastasivat opiskelijoita, jotka olivat tavanomaista enemmän kiinnostuneita taloudesta ja esimerkiksi sijoittamista. Voi myös olla, että liiketalouden opiskelijat ovat jo entuudestaan erityisen kiinnostuneita kyseisistä aiheista.

Tutkija oli etukäteen perehtynyt erilaisten aikaisempien tutkimusten vastausprosenttiin, jonka kautta tutkija oli huomannut, että vastausprosentit ovat yleensä aika maltillisia. Tutkija olikin oikein tyytyväinen saatuun 86 vastaajan määrään, koska kyseisellä määrällä pystyy saamaan tarpeeksi

laajan otannan erilaisten opiskelijoiden taloudellisesta tilanteesta sekä heidän osaamistaan taloudenhallinnan keinoista.

Tutkimuksen vastaukset kerättiin kyselylomakkeella. Aiheesta, josta on saatavilla vain vähän aikaisempaa tutkimustietoa, syvällisempää tietoa olisi voinut saada haastatteluilla.

Tutkimuksen lähteinä käytettiin paljon artikkeleita ja nettijulkaisuja, joiden luotettavuus ei vastaa tutkimusten luotettavuutta, mutta aikaisempaa tutkimustietoa aiheesta oli vain vähän saatavilla.

Vaikka tutkimuksessa on käytetty paljon artikkeleita, niin käytettävät artikkelit ovat tarkasti valittuja. Tutkimuksessa haluttiin käyttää uusinta tietoa, koskien taloudenhallintaan. Tietoa oli kuitenkin rajoitetusti saatavilla kirjalähteistä. Tutkimuksessa käytettiin paljon artikkeleita, jotka ovat eri valtakunnallisten toimijoiden tuottamia. Tutkimuksessa haluttiin myös luottaa Suomen pankkien toimintaan, koska pankkien toiminnalla on suuri vaikutus Suomalaisten varallisuuden parissa.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että vastausvaihtoehtoihin on luotu varmasti kaikkien tilannetta kuvaava kohta. Jotta tutkimuskyselyyn ei tulisi virheellisiä vastauksia sen takia, että vastajalle ei löydy hänen tilanteeseensa sopivaa vastausvaihtoehtoa.

6.4 Opinnäytetyön ja oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyön tekeminen oli pelottanut minua koko koulutuksen ajan. Jännitin opinnäytetyön kirjoittamista jo heti, kuin sain tiedon, että minut on valittu Haaga-Helian ammattikorkeakouluun opiskelemaan. Oma käsitys itselläni oli, etten ole hyvä kirjoittamaan pitkiä tekstejä ja koen monissa asioissa aloittamisen vaikeutta, joten luulin senkin vuoksi opinnäytetyön itseni kohdalla todella haasteelliseksi.

Viime vuonna aloin miettimään opinnäytetyölleni aihetta ja ajatukset pyörivät taloudenhallinnan ympärillä. Mietin, että miten saisin keksittyä itseäni kiinnostavan aiheen, joka motivoisi opinnäytetyön kirjoittamista. Kävin tähän samaan aikaan valinnaisten opintojen puolella Elämänhallinnan kurssia. Sillä käsitelimme talousasioita ja niiden vaikutusta hyvinvointiin. Kurssilla asioita käsiteltiin aika suppeasti, koska tietenkään kurssin tarkoitus ei ollut opettaa taloudenhallinnasta. Tästä sain kiinnostuksen taloudenhallinnan vaikutuksista psyykkiseen hyvinvointiin.

Aloitin opinnäytetyön kurssin tammikuussa 2022, jolloin aloin myös heti kirjoittamaan opinnäytetyötäni. Aloitin prosessin miettimällä, että millainen teoriapohjan tieto tukisi mahdollisimman paljon työn muita osuuksia. Tällöin olin jo päättänyt työn nimen, jonka pohjalta aloin miettimään tärkeitä aihealueita. Kävin muutamia aiheita läpi liittyen talousosaamiseen ja huomasin, että tietoa on

heikonlaisesti erilaisissa kirjallaisissa. Päädyin sen vuoksi aiheisiin Talousosaaminen, Säästäminen ja Sijoittaminen, koska ajattelin näistä aiheista löytyvät paljon hyvää informaatiota.

Kirjoitin opinnäytetyön teoriaosuuden alkuvuonna 2022, jolloin myös toteutin tutkimuskyselyn. Kyselyn tekemiseen listasin alkuun kaikki taloudenhallintaan liittyvät kysymykset mitä minulle tuli mieleen, jonka jälkeen valitsin mielestäni kiinnostavimmat ja myös ne mistä sopivat parhaiten opinnäytetyön aiheeseen. Mietin myös tarkkaan, että mitkä tiedot ihmisen omasta elämästä ovat tärkeitä. Mietin esimerkiksi kauan, että onko sukupuolella väliä kyseisessä tutkimuksessa ja päädyin tulokseen, että on koska sukupuolella on ollut vuosien saatossa suuri merkitys raha-asioissa. Kysymyksiä kirjoittaessa otin myös huomioon, ettei kysymykset ole mitenkään liian henkilökohtaisia ja että kysymyksiä vastaavien vaihtoehdot olisivat varmasti jokaisen elämäntilanteeseen sopivia.

Maaliskuussa 2022 kävimme 1/3 osan palautuksen sekä arviointikeskustelun läpi opinnäytetyönohjaajan kanssa. Maaliskuussa myös aloitin työharjoittelun, joten päädyimme ohjaajan kanssa siihen, että kirjoitan opinnäytetyön loppuun myöhemmin samana vuonna. Alkuperäinen tarkoitukseni oli kirjoittaa opinnäytetyö puolesta vuodessa ja käydä samaan aikaan työharjoittelussa, mutta huomasin etteivät voimavarani riitä kumpaakin. Tällöin oli sen vuoksi pakko keskittyä työharjoitteluun, jonka jälkeen jatkoin opinnäytetyöprosessia.

Kyselytutkimuksen vastaukset sain maaliskuussa, jolloin olisin halunnut heti aloittaa myös tutkimustuloksien kirjoittamisen. Tällöin aloitin työharjoittelupaikassa ja alussa kaikki voimavarat menivät sopeutumisessa uuteen työympäristöön sekä uusien työtehtävien opettelussa. Kuitenkin innolla odotin, että voin jatkaa opinnäytetyön kirjoittamista, koska tutkimustulokset olivat todella mielenkiintoisia. Niitä kävin usein katsomassa Webropol ohjelmasta.

Syksyllä aloin kirjoittamaan tutkimustuloksia, joiden kirjoittaminen oli jopa oikein mielekästä. Oli ihana päästä jatkamaan opinnäytetyötä ja oli loistava tunne siitä, että prosessi vihdoinkin jatkuu. Tutkimuksen tuloksista loin useita kaavioita opinnäytetyöhön ja sain huomata, että koulussa opetukselta Excelin opetustunneista on ollut taas todella suuri hyöty. Kaavioiden teko onnistui yllättävän helposti ja vanhat opit Excelin käytöstä palasivat mieleeni. Sain tutkimuksen tulokset kirjoitettua muutamassa viikossa, jonka jälkeen pidimme palautekeskustelun opinnäytetyönohjaajan kanssa.

Opinnäytetyön osapalautuksista saamat opinnäytetyöpisteet ovat motivoineet itseäni myös suuresti. Monesti opintojen varrella on tullut tunne, että en minä nyt ikinä tule valmistumaan ja nyt loppusuoralla oli ihana nähdä tuo tunne vääräksi. Opintopisteiden näkeminen HOPS:issa konkretisoi itselleni työn sekä opintojen etenemistä.

Seuraavaksi kirjoitin opinnäytetyön johdannon, teorian yhteenvedon ja viimeiseksi pohdinta osion. Koin itse haasteellisena kirjoittaa pohdinnan, koska otin aiheesta paljon stressiä ja ajattelin, että

omassa pohdinnassa pitäisi olla maailmaa mullistavia päätelmiä. Omat paineet loivatkin opinnäytetyön tekemisestä vaikeamman, koska itse haluaisi tehdä kaiken mahdollisimman hyvällä tavalla.

Opinnäytetyön tekemiseen varatuilla viimeisillä viikoilla aloin muokkaamaan teoriaosuuden tekstejä, koska en ollut täysin tyytyväinen aikaisemmin kirjoittamaani tekstiin. Kuitenkin pidin mielessä sen, ettei teksti tarvitse olla mitään Runebergin tasoista, vaan tärkeintä on saada opinnäytetyö valmiiksi. Koin silti tärkeäksi tehdä opinnäytetyöstä sellaisen, että olen itse tyytyväinen lopputulokseen.

Alkuvaiheessa, kun kirjoitin opinnäytetyötä, niin en ollut kirjoittanut kaikkia kohtia ihan täysin loppuun saakka. Tällöin olin usein ajatellut, että kirjoitan tekstin loppuun ”ideaalisessa tilanteessa”, millaista ei tietenkään koskaan tullut. Tämä vuoksi opinnäytetyön viimeistely oli todella haasteellista, koska en muistanut mitä olin aikaisemmin halunnut kirjoittaa. Opinnäytetyössä jäi myös muutama osio missä en tiennyt, että miten lähteet tulee merkitä. Näissä tilanteissa olisi ollut fiksuin kysyä ohjaajalta apua heti ongelman tullessa ja kirjoittaa teksti suoraan valmiiksi.

Opinnäytetyö on ollut kokonaisuudessaan todella opettavainen kokemus, eikä pelkästään hankitun tiedon sekä tutkimusten tuloksien perusteella. Opinnäytetyöprosessista olenkin oppinut paljon itsestäni, kirjoittamisesta, aikataulunhallinnasta, erilaisista lähteistä sekä kokonaisuuden hahmottamisesta. Omat työskentelytaitoni ovat parantuneet huomattavasti ja työskentely pitkäjänteisesti tuloksen saavuttamiseksi on lisännyt paljon erilaisia henkilökohtaisia taitoja. Näistä esimerkkinä tavoitteellisuus, päättäväisyys, periksiantamattomuus sekä pienistä saavutuksista iloitseminen ovat lisääntyneet. Prosessissa oli tärkeää työstää työtä pitkäjänteisesti ja kirjoittaa opinnäytetyötä, vaikka aina ei olisi huvittanut. Opinnäytetyötä kirjoittaessa usein haastoinkin itseäni ja kirjoitin, vaikka joskus ei olisi yhtään kiinnostanut. Saattoi myös olla päiviä, jolloin tuntui, ettei kirjoittaminen mitenkään tule onnistumaan, mutta silti yritin ja olikin hienoa huomata onnistuvansa.

Itselleni opinnäytetyöprosessissa on ollut hienointa huomata, että pystynkin tekemään näin ison työn. Olen aikaisemmalta koulutukseltani merkonomi ja ammattikoulussa emme saaneet mitään kamalan pitkiä esseitä, joten minulla ei ollutkaan kokemusta pitkien raporttien tuottamisesta. Oma oletamus olikin se, etten osaa tai pysty tekemään näin pitkää työtä. Nyt on aivan todella hienoa huomata, että olin täysin väärässä. Työn kirjoittaminen sujuikin paljon helpommin, että mitä oletin. Työssä vaikeata oli aloittaminen, mutta tekstin tuottaminen onnistui hyvin. Kokonaisuudessaan työn tekeminen oli todella mielenkiintoinen ja opettavainen prosessi, missä opin myös paljon itsestäni ja omista taidoistani. Työn etenemisessä tulleet tunteet, että hei pystynkin tähän, olivat loistavia oivalluksia omasta tekemisestä.

Lähteet

- Asuntosalkunrakentaja.fi. Asuntosijoittaminen vuonna 2022–10 hyvää syytä sijoittaa asuntoihin. Luettavissa: <https://asuntosalkunrakentaja.fi/asuntosijoittaminen/opas-asuntosijoittamiseen/> Luettu: 09.02.2022.
- Ferri, R. 2009. The ETF Book: All You Need to Know About Exchange-Traded. John Wiley & Sons Inc. New Jersey.
- Fasoulas, E. Manninen, P. & Niiranen, V. 2019. Sijoittajan verotus ja verosuunnittelu. Alma Talent. Helsinki. E-kirja. Luettu: 21.2.2022.
- Hallipelto, A. 2021. Talousosaaminen 2020-luvulla. Tietosanoma. Tallinna.
- Helsingin yliopisto, S. 2020. Mitä taloudesta pitäisi oppia koulussa? Yhteistyökurssi vahvisti tulevien opettajien talousosaamista. Uutinen. Luettavissa: <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-ja-oppiminen/mita-taloudesta-pitaisi-oppia-koulussa-yhteistyokurssi-vahvisti-tulevien-opettajien-talousosaamista> Luettu: 15.11.2022.
- Kallunki, J. Martikainen, M. & Niemelä, J. 2019. Ammattimainen sijoittaminen. Alma Talent. Helsinki. E-kirja. Luettu 14.2.2022.
- Kalmi, P & Ruuskanen, O. 2016. Suomalaiset pärjäävät taloudellisessa tietämyksessä ja käyttäytymisessä hyvin suhteessa muihin maihin. Kansantaloudellinen aikakauskirja. Luettavissa: https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2016/03/kalmi_ruuskanen.pdf Luettu: 5.3.2022.
- Kullas, E ja Myllyoja, N. 2014. Nainen ja rikastumisen taito. Alma Talent Oy. E-kirja. Luettu: 10.02.2022.
- Kuluttajaliitto. Taloussuunnitelma. Artikkelit. Luettavissa: <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/taloussuunnitelma/> Luettu: 27.2.2022.
- Maunu, A. 2014. Kuinka terveyttä tehdään. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Katsaus. Luettavissa: <https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2020/06/kuinkaterveyttatehdaan.pdf> Luettu: 23.11.2022.
- Morningstar. 2009. Osa 10: Mitä ovat erikoisrahastot. Luettavissa: <https://www.morningstar.fi/fi/news/83102/osa-10-mit%C3%A4-ovat-erikoisrahastot.aspx> Luettu: 26.2.2022.
- Mun Talous. Mikä on Mun talous? Luettavissa: <https://muntalous.fi>. Luettu: 21.2.2022.

- Oikeus.fi. Talous haltuun. 2020. Luettavissa: https://oikeus.fi/talousjavelkaneuvonta/fi/index/talous-haltuun_1.html. Luettu: 21.2.2022.
- OP Media. 2021. Lehto, N. Nuoret aikuiset innostuivat säästämään ja sijoittamaan – mitä salkuista löytyy? Luettavissa: <https://www.op-media.fi/sijoittaminen/osakesijoittaminen/nuoret-aikuiset-innostuivat-saastamaan-ja-sijoittamaan--mita-salkuista-loytyy/> Luettu: 20.2.2022.
- OP Media. 2018. Rajala, T. Onko sinullakin luottokortti tapissa? Mikä avuksi? Luettavissa: <https://www.op-media.fi/omat-rahak/maksaminen/onko-sinullakin-luottokortti-tapissa-mika-avuksi/> Luettu: 21.11.2022.
- Osuuspankki. Osakerahastot – Osakerahasto hajauttaa riskiä. Luettavissa: <https://www.op.fi/henki-loasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/osakerahastot>. Luettu: 17.2.2022.
- Orava, J & Turunen, O. 2016. Osta, vuokraa, vaurastu. 5. uudistettu painos. Alma Talent. Helsinki. E-kirja. Luettu: 14.2.2022.
- Puttonen, V & Repo, E. 2007. Miten sijoitan rahastoihin. WSOY. Helsinki. E-Kirja. Luettu: 17.2.2022.
- Pennanen, S. 2018. Köyhästä rikkaaksi: Kuudella eurolla päivässä miljonääriksi. 1.painos. Paino Oy Nord Ab.
- Rikastamo. Lehtipuu, U & Marjasalmi, T. 2018. Elämäsi fiksuimmat rahapäätökset. Otava.
- Sammalisto, S & Asunmaa, A. 2021. Viisas pääsee vähemmällä taloudessakin. 1. painos. Hansaprint. E-kirja. Luettu: 14.2.2022.
- Sijoittaja.fi. 2022. Artikkelit. Suomalaisten suosituin sijoitus on pankkitili – osakkeet nousussa. Luettavissa: <https://www.sijoittaja.fi/352799/suomalaisten-saastaminen-ja-sijoittaminen/> Luettu: 25.11.2022.
- SITRA. Hämäläinen, H. 2019. Juurisyyanalyysi: Taloudenhallinta ja ylivelkaantuminen. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/julkaisut/taloudenhallinnan-ja-ylivelkaantumisen-juurisyyt/> Luettu: 14.11.2022.
- Suomen vuokranantajat. Perustietoja asuntosijoittamisesta. Luettavissa: <https://vuokranantajat.fi/asuntosijoittaminen/perustietoa-asuntosijoittamisesta/> Luettu: 09.2.2022.
- Tat Talous ja nuoret. 2019. Kouluihin tarvitaan lisää talousopetusta. Uutinen. Luettavissa: <https://tat.fi/kouluihin-tarvitaan-lisaa-talousopetusta/> Luettu 27.2.2022.

Valtioneuvosto. 2021. ASP-korkotukilainojen enimmäismääriä nostetaan – Tampereelle ja Turkuun uudet enimmäislainamäärät. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/asp-korkotukilainojen-enimmaismaaria-nostetaan-tampereelle-ja-turkuun-uudet-enimmaislainamaarat> Luettu: 10.3.2022.

Verohallinto 2021. Muista ilmoittaa vuokratulot veroilmoitukselle. Luettavissa: <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/lehdistotiedotteet/2021/muista-ilmoittaa-vuokratulot-veroilmoitukselle/> Luettu: 09.2.2022.

Vipunen-Opetushallinnon tilastopalvelu. Laitinen, J. 2019. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden sukupuoli-jakaumasta. <https://tilastoneuvos.vipunen.fi/2019/11/11/korkeakoulututkinnon-suorittaneiden-sukupuolijakaumasta/> Luettu: 15.10.2022.

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Hei arvoisa Haaga-Helian opiskelija!

Olen viimeisen vuoden liiketalouden opiskelija ja opiskelen myynnin suuntautumisvaihtoehdossa. Teen tällä hetkellä opinnäytetyötä aiheesta Taloudenhallinta osana kokonaisvaltaista hyvinvointia. Opinnäytetyössäni tutkitaan opiskelijoiden taloudenhallinnan taitoja sekä tutustutaan raha-asioiden tuomiin psyykkisiin vaikutuksiin.

Kaikkien 27.3 mennessä osallistuneiden kesken arvotaan **kaksi leffalippua**. Tutkimukseen vastataan anonyyminä ja yhteistietoja käytetään pelkästään arvonnän voittajien tavoittamiseksi.

Opinnäytetyö valmistuu kesäkuussa 2022. Valmiiseen työhön pääsee tutustumaan Theseuksen verkkosivujen kautta.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia ja auttaa minua suuresti. Kyselyyn pääset vastaamaan täältä:

(Jos linkki ei toimi, kannattaa kokeilla kopioida se selaimen osoiteriville)

Vastaathan viimeistään 27.3

Kiitos vaivannäöstäsi jo etukäteen!

Vastauksista kiittäen

Jenni Jekkonen

Liiketalouden opiskelija, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Sähköpostin otsikko: Voita leffaliput vastaamalla opinnäytetyökyselyyn

Liite 2. Tutkimuskysely**Tutkimuskysely taloudenhallinnasta****1. Sukupuoli**

- Nainen
- Mies
- Muu

2. Ikä

- alle 20
- 20-24
- 25-29
- 30-35
- yli 35

3. Koulutuksesti ennen nykyisiä opintojasi Haaga-Heliassa

- Peruskoulu
- Ammattikoulu
- Ylioppilas
- Ammattikorkeakoulu- tai alempi yliopistotutkinto
- Ylempi ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinto

4. Onko sinulla luottokorttivelkaa, pikavippejä, kulutusluottoja tai osamaksusopimuksilla velkaa?

- Ei yhtään
- 1-500€
- 501-1000 €
- 1001-2000 €
- 2001-5000 €
- 5001-7000 €
- 7001-10000 €
- Yli 10000 €

5. Paljonko laitat rahaa kuukausittain säästöön?

- En yhtään
- Alle 50 €
- 51-100 €
- 101-200 €
- 201-300 €
- 301-400 €
- 401-500 €
- Yli 500 €

6. Oletko kiinnostunut sijoittamisesta?

- Kyllä sijoitan jo
- Sijoittaminen kiinnostaa, mutta en vielä sijoita
- Sijoittaminen kiinnostaa, mutta en aio sijoittaa
- Sijoitan, vaikka aihe ei minua kiinnosta
- En sijoita, eikä sijoittaminen kiinnosta minua

7. Mihin sijoitat?

- Osakkeet
- Rahastot
- Kiinteistöt
- Joukkovelkakirjalainat
- Kryptovaluutta
- Muu

8. Mistä olet saanut tietoa raha-asioista?

- Koulu
- Vanhemmat
- Ystävät
- Itseoppinut
- Sijoittamiseen ja taloudenhallintaan liittyvät kurssit
- Muu
- En mistään

9. Taloustaitojen opettaminen koulussa on tärkeää

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

10. Omat taloustaitoni ovat riittävät

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

11. Oma talouteni on mielestäni täysin hallinnassa

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

12. Olen stressaanutunut omasta taloudellisesta tilanteestani

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

13. Rahan riittämättömyys heikentää tyytyväisyyttäni elämään

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

14. Mitä taloudenhallinnan keinoja käytät?

- Olet tietoinen tuloista ja menoistasi
- Et elä yli varojen
- Säästät säännöllisesti
- Maksat laskut aina eräpäivään mennessä
- Suunnittelet suurien ostoksien hankkimista
- Kilpailutat tuotteet/palvelut
- Budjetoit menosi
- Säästät tai sijoitat tulevaisuutta ajatellen

15. Haaveiletko omistusasunnosta?

- Kyllä
- Ei
- Aikaisemmin haaveilin, mutta en enään
- Minulla on jo omistusasunto